

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Ochrana práv a zájmů výkonných umělců

Diplomová práce

Protection of Rights and Interests of Performing Artists

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Alexandra Wünschová Pujmanová

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Monika Číhalová

5. ročník

Kpt. Stránského 977/11, 198 00 Praha 9

16. 6. 2013

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 16. 6. 2013

Monika Číhalová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala paní JUDr. Alexandře Wünschové Pujmanové, vedoucí mé diplomové práce. Zároveň bych chtěla poděkovat přátelům a rodině za jejich pomoc, bez které by tato práce nemohla vzniknout. Nakonec děkuji přátelům z knihovny, za vzájemnou podporu při psaní.

OBSAH:

Úvod.....	1
1. Pojem výkonný umělec	3
1.1. Koho zákon označuje za výkonného umělce	3
1.2. Obecná úprava práv výkonných umělců	4
1.2.1. Společný zástupce výkonných umělců.....	6
2. Historický vývoj a prameny práva výkonných umělců.....	8
2.1. Mezinárodní prameny práva výkonných umělců	10
2.2. Evropské prameny práva výkonných umělců	14
3. Obsah práva výkonného umělce	17
3.1. Osobnostní práva výkonného umělce	17
3.2. Majetková práva výkonného umělce	21
3.2.1. Právo umělecký výkon užít.....	22
3.2.1.1. Právo na vysílání a jiné sdělování živého či zaznamenaného výkonu veřejnosti	23
3.2.1.1.1 Právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti.....	24
3.2.1.1.2. Právo na sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti	25
3.2.1.2. Záznam živého výkonu a rozmnožování zaznamenaného výkonu	27
3.2.1.3. Rozšiřování rozmnoženin zaznamenaného výkonu	28
3.2.1.4. Pronájem a půjčování rozmnoženin zaznamenaného výkonu	28
3.2.2. Právo na odměnu za rozmnožování záznamů výkonu pro osobní potřebu	29
3.2.3. Trvání majetkových práv výkonného umělce	30
4. Vztah mezi výkonným umělcem a subjekty, jejichž práva autorský zákon chrání	33
4.1. Výkonný umělec a autor	33
4.1.1. Osobnostní a majetková práva autorů	33
4.2. Výkonný umělec a výrobce zvukového záznamu	34
4.2.1. Práva výrobce zvukového záznamu a vztah k právům výkonného umělce	35
4.3. Výkonný umělec a výrobce zvukově obrazového záznamu	36
4.4. Výkonný umělec a rozhlasový a televizní vysílatel	37
4.5. Výkonný umělec a zaměstnavatel.....	37
5. Kolektivní správa - INTERGRAM	39
5.1. Licenční smlouva a kolektivní správa.....	44
5.2. Jiná oprávnění k užití uměleckého výkonu	46

6. Možnosti obrany proti zásahům do práv výkonného umělce	48
6.1. Soukromoprávní ochrana	48
6.2. Trestní ochrana soudní	52
6.3. Trestní ochrana správní	54
6. 4. Ochrana duševního vlastnictví prostřednictvím spotřebitelského práva	56
6.5. Ochrana zahraničního obchodu	57
6.6. Alternativní řešení sporů	59
6.7. Změny, které přinese nový občanský zákoník	60
7. Koncepce zefektivnění ochrany práv výkonných umělců	62
8. Závěr	66
Použitá literatura	68
1.1. České právní předpisy	68
1.2. Evropské předpisy	71
1.3. Mezinárodní smlouvy	72
1.4. Ostatní předpisy	73
1.5. Odborná literatura	73
1.6. Internetové zdroje	74
Seznam zkratk	75
Shrnutí	77
Abstract	79
Název diplomové práce v anglickém jazyce	81
Klíčová slova	81
Key words	81

Úvod

Právo výkonných umělců je právem příbuzným právu autorskému. Toto zařazení zapříčinilo, že jen málo publikací se věnuje přímo právu herců, tanečníků, zpěváků, mimů a dalších, kteří svým osobitým způsobem interpretují díla autorů. Valná část autorského zákona a tím i převážná většina vědeckých prací se zabývá právem autorů, kteří jsou mnohdy i zastíněni věhlasem umělce, jenž předvádí jejich autorské dílo. Zbylá část knih je věnována dalším ne úplně správně označeným právům příbuzným, jako jsou práva výrobců zvukových nebo zvukově obrazových záznamů či práva rozhlasových a televizních vysílatelů, kteří jsou chráněni z důvodu jejich ekonomické angažovanosti v umění. Výkonní umělci se tak stali jakousi zbytkovou kategorií. Struktura autorského zákona napomáhá zmatené interpretaci práv výkonných umělců a nebylo by nic zvláštního na tom, že i právník by se v nepřehledném množství odkazovacích ustanovení po chvíli ztratil.

Ochrana práv a zájmů výkonných umělců je téma velmi komplexní a v tak krátké práci, jakou je práce diplomová, není možné zabíhat do všech podrobností a postihnout veškeré aspekty práva týkajícího se výkonných umělců. Cílem této práce je podat ucelený pohled na danou problematiku a popsat situace, kdy se práva výkonného umělce dostávají do kontaktu s právy jiných subjektů, které chrání autorský či jiný zákon a zaměřit se na možnosti obrany, které jsou interpretům poskytnuty celým českým právním řádem a právem nadnárodním.

Na úvod je potřeba vymezit, kdo je výkonným umělcem a co je v právu považováno za umělecký výkon. V další části práce se budu věnovat historickým kořenům práva autorského a práv výkonných umělců. K tomu patří i krátký přehled pramenů práva nejen českého, ale také práva evropského a mezinárodního. Dále se již mohu podrobně věnovat právům interpretů, která jim přiznává autorský zákon. Pro ucelený pohled je třeba vymezit pojmy jako kolektivní správce, výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů, zaměstnavatel a jejich vzájemný vztah s výkonnými umělci. Nakonec se zaměřím na možnosti obrany práv výše uvedených a pokusím se shrnout nedostatky, kterými právo na ochranu výkonných umělců trpí.

Pojem výkonný umělec mi je velmi blízký, jelikož i já jsem se v krátké etapě svého života věnovala divadlu a zpěvu a zkusila si, co znamená "stát na prknech, která znamenají svět". V té době jsem netušila, že mě má osobní zkušenost dovede až k psaní závěrečné práce, ve které se budu věnovat právům výkonných umělců. Když jsem se rozhodovala pro téma diplomové práce, chtěla jsem, aby obohatila mé znalosti a zároveň mohla pomoci lidem kolem mne. Jsem si ale vědoma, že i po dokončení práce bude má znalost autorského práva a práv výkonných umělců poměrně malá, protože orientovat se dokonale v právu autorském znamená věnovat se mu celý život.

1. Pojem výkonný umělec

Český právní systém se člení na množství jednotlivých právních odvětví a jedním z nich je i právo autorské. Základním pramenem práva autorského je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen autorský zákon). Hlava druhá autorského zákona se věnuje právu souvisejícímu s právem autorským. Díl první hlavy druhé je zaměřen přímo na práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu. Pojem výkonný umělec tedy budeme hledat v autorském zákoně, a to zejména v § 67 - § 74.

Slovní spojení "výkonný umělec" se v právním smyslu začalo objevovat až v poměrně nedávné době. Problematika ochrany práv výkonného umělce se dostává do právního povědomí někdy v období mezi první a druhou světovou válkou. Podmínkou byl technický vývoj, který v této době umožnil šíření vystoupení výkonných umělců v jiné podobě, než jen jako bezprostřední živé vystoupení umělce. Jako samostatná část autorského zákona se objevuje právo výkonných umělců, respektive práva příbuzná právu autorskému již v roce 1953 a to v části šesté pod názvem Ochrana práv výkonných umělců.¹

1.1. Koho zákon označuje za výkonného umělce

Osoba výkonného umělce je definována nepřímou v § 67 odst. 2 autorského zákona. Ten říká, že „*Výkonný umělec je fyzická osoba, která umělecký výkon vytvořila*“.² K tomu, abychom zjistili, kdo může vytvořit umělecký výkon a je tedy výkonným umělcem, se musíme podívat o něco výše na § 67 odst. 1 autorského zákona. Zde se píše, že „*Umělecký výkon je výkon **herce, zpěváka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby**, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvary tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.*“³.

---

¹ část šestá, oddíl první (§ 83 - § 91) zák. č. 115/1953 Sb. o právu autorském (autorský zákon)

² § 67 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

³ § 67 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

Z daného textu je zřejmé, že výčet těch, kdo mohou být výkonnými umělci, je pouze demonstrativní. Výkonným umělcem je tedy fyzická osoba nadaná "tvůrčím duchem", která je schopna své umělecké cítění převést do takové podoby, aby byla objektivně vnímatelná. Touto schopností je podle naší právní úpravy nadaná pouze fyzická osoba. A contrario to znamená, že výkonným umělcem nadaným k vytvoření uměleckého výkonu nemůže být právnická osoba, zvíře či např. počítačový program.

Tvůrčí schopnost výkonného umělce však musíme odlišit od tvůrčích vloh autora. Autor je tvůrcem díla originálního, tedy něčeho úplně nového, kdežto výkonný umělec pouze interpretuje dílo autorovo. Toto však nesnižuje účast interpretů na právní ochraně jejich vyjádření díla. Každá fyzická osoba je jedinečná a interpretace díla nikdy nemůže být stejná. Proto je každý umělecký výkon sám o sobě originálem, ačkoliv se jedná o totéž autorovo dílo. Jako příklad nám může posloužit divadelní hra. Pokud se jedná o zdařilý počín, je pravděpodobné, že bude přeložena do několika jazyků. Ve státech, kde se hra představí, bude nastudována několika divadelními soubory, pokaždé s jiným režisérem, možná v několika alternacích. Každá z osob, jež se podílí na takovémto zpracování divadelní hry, je výkonným umělcem, který má svá práva ke svému jedinečnému ztvárnění postavy, kterou někde někdo napsal a vytvořil jako autor.

1.2. Obecná úprava práv výkonných umělců

Vytvoření uměleckého výkonu není právním úkonem. Jedná se o jinou právní skutečnost vznikající na základě faktické umělecké interpretační činnosti.⁴ Je tedy bezvýznamné, zda je umělec způsobilý k právním úkonům, či nikoliv. Tato skutečnost je vyjádřena např. i v zákoně o zaměstnanosti⁵, který se v hlavě šesté věnuje umělecké činnosti dítěte, které má v našem právním řádu ze zákona omezenou způsobilost k právním úkonům. Tato skutečnost není překážkou, kvůli které by dítě v rámci svých možností a schopností nebylo výkonným umělcem a nemohlo se věnovat umělecké činnosti.

---

⁴ TELEČ, I.; TŮMA P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 643

⁵ zákon č. 435/2004 Sb. zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Předmětem práv výkonných umělců je **umělecký výkon**. Tím je individuální ztvárnění díla literárního nebo uměleckého, nikoliv vědeckého⁶. Definice toho, co je umělecké či literární dílo, nalezneme hned na začátku autorského zákona a to v § 2, který obsahuje jak pozitivní, tak negativní vymezení pojmu dílo. V odstavci prvním daného paragrafu jsou demonstrativně vyjmenovány druhy děl, z nichž jen některá jsou svou povahou schopna být interpretována výkonným umělcem. Jsou jimi zejména dílo hudební, dramatické, hudebně dramatické, choreografické, pantomimické, audiovizuální a kinematografické. Negativní vymezení pak obsahuje odstavec šestý § 2, který říká, že uměleckým dílem ve smyslu autorské zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva, myšlenka, a další.⁷ Chráněným uměleckým výkonem je i interpretace výtvaru tradiční lidové kultury, který je z autorskoprávní ochrany vyňat z důvodu veřejného zájmu.⁸ Rozhodující je tedy fakt, že se jedná o umělecké nebo literární dílo a že osoba výkonného umělce jej ztvárnila jedinečným individuálním způsobem, a to alespoň s minimální uměleckou hodnotou.⁹ Jelikož je však pojem "umělecká hodnota" pojmem veskrze subjektivním, dané minimum je opravdu velmi nízké a za umělecký výkon je možné považovat vše, co splňuje kritérium předmětu, tedy interpretace jakéhokoli uměleckého či literárního díla.

Druhy uměleckých výkonů lze rozlišovat podle několika kritérií. Z hlediska oboru prováděných děl je možné mluvit o výkonu slovesném (přednášení textu), o výkonu hudebním (zpěv), o výkonu divadelním (herectví) a o výkonu tanečním (choreografie). Z hlediska individuální umělecké interpretace se rozlišují výkony sólové a kolektivní. Dále je možné mluvit o výkonech pseudonymních, anonymních či výkonech uveřejněných a neuveřejněných.

Dalším důležitým právním aspektem je doba vzniku práva výkonných umělců k uměleckému výkonu. Tu právo nespojuje se zachycením uměleckého výkonu na nějaký hmotný nosič, ale postačí, když je vyjádřen bez dalšího, lidskými smysly vnímatelného provedení, jako například představení houslisty na Karlově mostě. Tato

---

⁶ dílo vědecké je chráněno autorským zákonem (§ 2 odst. 1), ale nemůže být reálně předvedeno výkonným umělcem

⁷ § 2 odst. 1 a 6 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

⁸ § 67 odst. 1 a § 3 písm. b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

⁹ TELEC, I.; TŮMA P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 641

skutečnost je dále spojována ještě s principem neformálnosti, který říká, že ke vzniku práv výkonných umělců k jejich uměleckému výkonu není zapotřebí žádná registrace u některého správního orgánu, na rozdíl od práv k průmyslovému vlastnictví (např. vynálezce a patent). V tuto chvíli je ale nutné upozornit na rozdíl mezi osobnostními a majetkovými právy výkonného umělce. K vzniku majetkových práv k uměleckému výkonu je totiž většinou zapotřebí hmotného zachycení výkonu umělce. Více k této problematice uvedu v kapitolách "osobnostní a majetková práva výkonného umělce".

1.2.1. Společný zástupce výkonných umělců

V právu výkonných umělců se poměrně často stává, že výkonný umělec nemá možnost hájit svá práva individuálně sám za sebe. Je to dáno tím, že značnou část uměleckých výkonů nemůže předvést pouze jedna osoba, ale k předvedení díla je zapotřebí hned několika umělců. V tomto případě vzniká povinnost mít společného zástupce. Autorský zákon uvádí v § 68 nutnost společného zastupování, přičemž dává možnost volby osoby, jež bude umělce zastupovat. Nelze však vyloučit zastupování úplně, jelikož ustanovení autorského zákona je v tomto ohledu ustanovením kogentním a nelze jej obejít "zvolením nikoho".

Na rozdíl od právní úpravy společných děl více autorů se nejedná v případě výkonných umělců o spoluautorství. Některé prameny¹⁰ uvádějí termín "spolupůvodcovství" jako obdobu spoluautorství u autorů. Označuje tak výkon kolektivní, ačkoliv i tento pramen zdůrazňuje, že se na něj nevztahují pravidla § 8 autorského zákona o spoluautorství. Jedná se o pluralitu výkonů výkonných umělců, přičemž autorský zákon postrádá ustanovení, které by upravovalo vztahy mezi jednotlivými umělci v rámci daného uměleckého tělesa. Dílo je tvořeno potřebným počtem jednotlivých uměleckých výkonů, které nemohou existovat samostatně, ačkoliv jednotliví výkonní umělci mají každý svá práva ke své části. Společný zástupce tak vlastně zastupuje celek navenek ve vztahu ke třetím osobám. Ve vztahu k jednotlivým umělcům však jeho práva upravena nejsou. Je vhodné vzniklou situaci upravit jinými

---

¹⁰ TELEČ, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Brno : Doplněk, 1994. Str. 169

prostředky, a to smlouvou uzavřenou mezi jednotlivými interprety. Do budoucna je však možné, že některá z novel autorského zákona tento problém vyřeší. Autorský zákon z roku 1965¹¹ s tím i počítal, zatím je však potřeba obrátit se k ustanovením jiných zákonů, především do zákoníku občanského. Umělecká tělesa pak mohou uzavírat smlouvy o sdružení, popřípadě, a to velmi zřídka, i některou z forem právnické osoby.

---

¹¹ § 39 odst. 2 zák. č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon) : Ministerstvo kultury může stanovit způsob, jímž uplatňují výkonní umělci svá práva podle tohoto zákona, účastní-li se jich několik na provedení jediného výkonu

2. Historický vývoj a prameny práva výkonných umělců

Jak již bylo naznačeno výše, historie práv výkonných umělců jde ruku v ruce s historií technického pokroku. Práva výkonných umělců se dostávají do popředí v době, kdy bylo již možné výkon výkonného umělce zaznamenat a takový záznam dále šířit bez umělcova vědomí. Převratnou událostí v tomto směru byl vynález Thomase Edisona z roku 1878, fonograf. Na podobném principu pracoval i vynález Emile Berliner, jež roku 1895 revolučně změnil záznam zvuku a světlo světa spatřil gramofon, který pomáhal šířit na gramofonových deskách výkony interpretů po téměř celé jedno století.¹² V roce 1979 vyvinuly firmy Sony a Philips kompaktní disk, známý pod zkratkou CD. Ty postupně s DVD (digitální videodisk) "převálcovaly" gramofonové desky a staly se nepřekonatelným pomocníkem pro zaznamenávání výkonů umělců ve vysoké kvalitě. Jejich nadvláda však neměla dlouhé trvání a dnes si uživatelé přehrávají hudbu v tzv. formátu mp3, který umožňuje nahrát velké množství hudby do malého přehrávacího zařízení a mít tak své oblíbené interprety pěkně pohromadě v kapse od kabátu. K šíření uměleckých výkonů, které je možné vnímat vizuálně, přispěl vynález filmu. V roce 1895 bratři Lumiérové předvedli svůj kinematografický přístroj na výstavě v Paříži. V roce 1927 se v Berlíně předvedl první zvukově obrazový záznam a bylo jasné, že z filmu se stane nejúspěšnější umělecký průmysl 20. století.

Poprvé bylo určité zvláštní právní postavení výkonným umělcům přiznáno zákonem č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Zde se sice ještě nemluví o interpretech jako o výkonných umělcích, ale § 6 a § 9 považují interprety za původce zpracování díla a označuje je tedy za "zpracovatele". V sousedních státech byli v této době výkonní umělci chráněni jako tzv. tvůrci díla z druhé ruky.¹³ Toto zahraniční označení je ve své podstatě dosti výstižné, jelikož umělec, jak již bylo řečeno dříve, svým způsobem mění dílo autorovo a každá interpretace díla výkonným umělcem je jedinečná a neopakovatelná.

---

¹² počátky gramofonu: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gramofon>

¹³ TELEČ, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Brno : Doplněk, 1994. Str. 162 - 163

Ve 30. a 40. letech se skutečnost, že dochází pomocí moderních technologií k masovému šíření uměleckých výkonů (často bez vědomí výkonných umělců a tedy i bez nároku na odměnu), stala pro výkonné umělce velmi palčivou, jelikož šíření jejich výkonu znamenalo téměř nulové příjmy.

Změnu pro výkonné umělce přinesl zákon 115/1953 Sb., o právu autorském. Ten věnoval právu výkonných umělců již samostatnou kapitolu. Část šestá, práva příbuzná právu autorskému, hlava první, ochrana práv výkonných umělců, obsahovala devět paragrafů. Právní úprava se ale na druhou stranu vztahovala jen na sólisty a dirigenty. Obsahovala jejich práva na použití záznamu jen s jejich svolením a výjimky z tohoto práva, právo na honorář, právo na zveřejnění jejich jména a kolizní úpravu pro případ, že československý umělec vystoupí v zahraničí.

Dovolávání se samostatné ochrany výkonných umělců nakonec vyústilo v nutnost mezinárodního řešení a v roce 1961 spatřila světlo světa *Římská úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací*. V návaznosti na tuto úmluvu byl přijat zákon č. 35/1965 Sb. *o dílech literárních, vědeckých a uměleckých*. Tento zákon zahrnoval část druhou, nazvanou "Práva výkonných umělců". § 36 tohoto zákona mluví jako o výkonných umělcích nejen o dirigentech a sólistech, ale právní ochranu podle tohoto ustanovení požívají herci, zpěváci, hudebníci, tanečníci a jiné osoby, které provádějí umělecké dílo.¹⁴ Novelizace tohoto zákona v roce 1990 (zák. č. 89/1990 Sb.) přinesla prodloužení doby trvání majetkových práv, a to z 25 let na 50 let.

Poslední velká rekodifikace proběhla v roce 2000, kdy byl vydán nový autorský zákon, celým názvem zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, vydaný pod číslem 121/2000 Sb. Tento zákon zapracovává do české právní úpravy předpisy Evropských společenství (dnes Evropská unie) a připravuje tak i naše autorské právo na vstup do Evropské unie, k čemuž došlo o čtyři roky později. Pozdější novely tohoto zákona znamenaly spíše menší změny. O některých z nich se zmíním blíže v následujících kapitolách.

---

¹⁴ § 35 odst. 1 zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých

2.1. Mezinárodní prameny práva výkoných umělců

První mezinárodní smlouvou v oblasti autorského práva se stala v roce 1886 *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl* (dále jen Bernská úmluva). Česká republika je jí vázána od roku 1921 (č. 401/1921 Sb.) a dnes je platná ve verzi poslední revize z Paříže ze dne 24. 7. 1971 (č. 133/1980 Sb.). Obsáhle pojednává o právech autorů, přináší základní výjimky a omezení, včetně třístupňového testu. O právech výkoných umělců jako takových se ale nezmiňuje.

O něco méně obsáhlá je *Všeobecná úmluva o autorském právu* ze dne 6. 9. 1952 (dále jen VÚAP)¹⁵. Obecnější formulace přispěly k přijetí této smlouvy i jinými státy, než které přijaly Bernskou úmluvu, a pro Českou republiku tak má právní význam pouze ve vztahu ke státům, které nejsou smluvními stranami Bernské úmluvy. Přínosem pro autorské právo je zavedení výhrady autorského práva, tzv. copyrightová doložka. Nositel autorského práva opatří své dílo písmenem © s připojením jména a roku prvního uveřejnění. Tím vyhoví formalitě ve státech, ve kterých dílo autora není chráněno bez nutnosti splnění dalších podmínek, jako je např. registrace.¹⁶ Stejně jako Bernská úmluva se o právech výkoných umělců ale nezmiňuje.

První mezinárodní úmluvou upravující práva výkoných umělců byla *Mezinárodní úmluva o ochraně výkoných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací* (dále jen Římská úmluva)¹⁷ ze dne 26. 10. 1961. Za výkoné umělce označuje v čl. 3 písm. a) herce, zpěváky, hudebníky, tanečníky a jiné osoby, které hrají, zpívají, předvádějí, přednášejí, provádějí nebo jiným způsobem uvádějí literární nebo umělecká díla. Těmto mají smluvní státy přiznat veškerá práva podle *národního režimu*. Výkoný umělec tak bude chráněn podle vnitřního zákonodárství smluvního státu, kde žádá o ochranu. Článek 7 Římské úmluvy vymezuje ochranu výkoných umělců, když jim přiznává možnost zabránit rozhlasovému vysílání a veřejnému přednesu jejich výkonu bez jejich svolení (s některými výjimkami),

---

¹⁵ vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 2/1960 Sb., naposledy revidovaná v roce 1971 a vyhlášena pod č. 134/1980 Sb.

¹⁶ čl. III odst. 1 VÚAP v revidovaném znění z roku 1971

¹⁷ vyhláška č. 192/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.

pořízení a rozmnožení záznamu jejich nezaznamenaného výkonu bez jejich souhlasu a další. Čl. 11 Římské úmluvy zavádí i do práva výkonných umělců nárok na ochranu ve státech, kde je podmínkou splnění některé z formalit. V jejich případě stačí opatřit rozmnoženinu nebo její obal symbolem ® s připojením roku prvního vydání.¹⁸ Neobsahuje-li rozmnoženina či obal záznamu jména hlavních výkonných umělců, musí se připojit k tomuto symbolu jméno osoby, která vlastní práva takových výkonných umělců ve státě, kde se trvalý záznam uskutečnil. Minimální doba ochrany podle Římské úmluvy činí 20 let od uskutečnění výkonu, nebo od pořízení jejich záznamu či od vysílání rozhlasového pořadu.

V roce 1994 byla v Marrákeši sjednána **Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví** (dále jen TRIPS)¹⁹. Základní myšlenkou této dohody bylo usnadnění obchodu s předměty ochrany a zároveň zajištění přiměřené a účinné ochrany práv k duševnímu vlastnictví, kterou zajišťují jednotlivé státy. Dohoda výslovně stanoví, že není možné jakkoliv obcházet práva a povinnosti vyplývající z jiných mezinárodních smluv²⁰ uzavřených na podporu a ochranu práv k duševnímu vlastnictví. Přiznává výkonným umělcům *zásadu národního zacházení* a zavádí *zásadu zacházení podle nejvyšších výhod*²¹. Článek 12 a čl. 14 odst. 5 prodlužuje dobu ochrany na dalších minimálních 50 let od konce kalendářního roku, ve kterém byl umělecký výkon vytvořen, zaznamenan či oprávněně sdělen veřejnosti. Článek 14 odst. 1 TRIPS říká, že: „*Výkonní umělci budou mít, pokud jde o zhotovení záznamu jejich výkonu na zvukový záznam, možnost zabránit následujícím jednáním, jestliže k nim došlo bez jejich souhlasu: zhotovení záznamu jejich nezaznamenaného výkonu a reprodukce takového zachycení; bezdrátovému vysílání a veřejnému předvádění jejich výkonů.*“ Dále

---

¹⁸ symbol ® používají i výrobci zvukových záznamů, znak je odvozen z anglického výrazu phonogram producers rights a ochrana vychází z čl. 5 Ženevské úmluvy (úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971 (vyhláška 32/1985 Sb.)

¹⁹ sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., že dne 15. dubna 1994 byla v Marrákeši sjednána a jménem České republiky podepsána Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) a tyto mnohostranné dohody, jež tvoří její nedílnou součást a jsou závazné pro všechny členy WTO; zkratka TRIPS = Trade related Aspects of Intellectual Property Rights

²⁰ TRIPS zmiňuje: Pařížskou úmluvu (1967), Bernskou úmluvu (1971), GATT, dohody uzavřené WIPO a další

²¹ čl. 4 TRIPS : jakákoliv výhoda přiznaná občanovi jednoho ze členských států bude přiznána i občanům z ostatních členských států dohody, s výjimkou těch, které vyplývají státům z jiných mezinárodních dohod (zrovnoprávňuje cizince v dané zemi mezi sebou)

přiznává výkonným umělcům možnost bránit se proti neoprávněnému zveřejnění informací. Státy jsou povinny zajistit, aby jejich právní řád zahrnoval řízení k dodržování práv vyplývajících z TRIPS, a to jak v rámci občanského soudního řízení, tak řízení trestního. Samostatně TRIPS vymezuje kontrolní systém protikonkurenčních praktik ve smluvních licencích, podle kterého by měly členské státy při zjištění zneužití práv k duševnímu vlastnictví zahájit s druhým státem konzultace a pokusit se situaci vyřešit diplomatickou cestou.

Nejvýznamnější mezinárodní organizace v oblasti práv k duševnímu vlastnictví byla založena 14. července 1967 úmluvou o zřízení *Světové organizace duševního vlastnictví* (dále jen WIPO)²². Je součástí Organizace Spojených národů. Jejím cílem je ochrana duševního vlastnictví, spolupráce mezi státy v účelné součinnosti s ostatními mezinárodními organizacemi a právní spolupráce mezi uniemi (unie států vytvořené Bernskou a Pařížskou úmluvou a jinými mezinárodními dohodami).²³ V rámci WIPO byly v Ženevě dne 20. prosince 1996 uzavřeny dvě důležité mezinárodní smlouvy. První z nich je *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském* (dále jen WCT)²⁴. Jak již z názvu vyplývá, pro práva výkonných umělců nebude mít stěžejní význam.

Druhá z uzavřených dohod je *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech* (dále jen WPPT)²⁵. Ta si dává za cíl zavést nová mezinárodní pravidla v zájmu vhodného řešení otázek vyvolaných novým hospodářským, sociálním, kulturním a technickým vývojem.²⁶ I přesto však neruší žádný ze závazků států, které vyplývají z jiných mezinárodních dohod, především z Římské úmluvy. Vymezení osob výkonných umělců nijak proti Římské úmluvě nerozšiřuje, jen je vymezuje o něco šířeji, když uvádí, že se za ně považují ti, co předvádějí nebo jinak provádějí literární nebo umělecká díla anebo *výtvary folklóru*. Změnu oproti Římské úmluvě přináší výslovné zakotvení dualismu

---

²² vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 69/1967 Sb., v revidovaném znění vyhlášky č. 80/1985 Sb.; WIPO = World Intellectual Property Organization

²³ čl. 3 úmluvy o zřízení WIPO

²⁴ sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.; WCT = WIPO Copyright Treaty

²⁵ sdělení č. 48/2002 Sb. m. s.; WPPT = WIPO Performances and Phonograms Treaty

²⁶ preambule WPPT

práv výkonných umělců (osobnostní a majetková). Čl. 5 odst. 1 WPPT uvádí, že: „*Nezávisle na majetkových právech výkonných umělců a i po postupu těchto práv má výkonný umělec, pokud jde o jeho živé, sluchem vnímatelné výkony nebo výkony zaznamenané na zvukových záznamech, právo požadovat, aby byl uveden jako výkonný umělec svého výkonu, ledaže neuvedení je odůvodněno způsobem užití výkonu, a odporovat každému znetvoření, zkomolení nebo jiné změně jeho výkonu, která by byla na újmu jeho pověsti.*“ Na rozdíl od naší úpravy mu tato práva přiznává jen po dobu jeho života, či po jeho smrti osobám oprávněným jen za současného trvání práv majetkových. Z majetkových práv výkonnému umělci přiznává výslovně právo k sdělování a zaznamenání nezaznamenaných výkonů, právo na rozmnožování, na rozšiřování, na pronájem a zpřístupňování zaznamenaných výkonů. Dále přiznává právo na jednu přiměřenou odměnu za vysílání a sdělování veřejnosti. Minimální doba ochrany je 50 let od konce roku, v němž byl výkon zaznamenán na zvukový záznam. Výslovně WPPT uvádí, že k požívání a výkonu práv z této smlouvy není podrobena žádná formalitě.²⁷

V červnu roku 2012 se v Pekingu konala konference WIPO. Na ní byla uzavřena ***Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi*** (dále jen Pekingská smlouva)²⁸. Smlouvu v průběhu jednoho roku podepsalo jen něco málo přes padesát států a zatím nenabyla účinnosti. V pondělí 29. dubna 2013 v sídle Světové organizace duševního vlastnictví WIPO v Ženevě velvyslankyně a stálá představitelka České republiky při Evropské úřadovně OSN podepsala Pekingskou smlouvu jménem našeho státu (s výhradou ratifikace).²⁹ Smlouva výslovně přiznává možnost, že smluvní stranou bude EU jako celek. Pro Českou republiku však neznamená výraznější změny, jelikož ochranu práv přiznaných především filmovým hercům již náš autorský zákon zakotvuje.

---

²⁷ čl. 20 WPPT

²⁸ WIPO (Beijing) Audiovisual Performances Treaty

²⁹ <http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/ceska-republika-podepsala-pekingskou-smlouvu-o-ochrane-umeleckych-vykonu-v-audiovizi-175906/>

2.2. Evropské prameny práva výkoných umělců

Pro účely práva výkoných umělců mezi nejdůležitější směrnice a nařízení patří následující.

Směrnice Rady **93/83/EHS** *o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu*. Podle ní má autor výlučné právo na udělení souhlasu se sdělením autorského díla veřejnosti pomocí družice. Práva výkoných umělců a jiná práva příbuzná právu autorskému mají být chráněna podle směrnice Rady **92/100/EHS** *o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským*.³⁰ Ta byla ale v roce 2006 nahrazena novou směrnicí, o které budu psát dále.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2001/29/ES** *o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti* byla vyhlášena z důvodu stále se zvětšujících rozdílů v předpisech týkajících se autorského práva, způsobených snahou přizpůsobit legislativu technickému pokroku. Takto by mělo být uspokojivě zajištěno fungování vnitřního trhu Evropské unie a zároveň by mělo dojít ke sladění práva EU s textem nedávno vydaných smluv WIPO.

Cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady **2004/48/ES** *o dodržování práv duševního vlastnictví* není harmonizovat předpisy pro soudní spolupráci, ani určovat právo rozhodné. Směrnice upravuje opatření, řízení a nápravná opatření nezbytná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví.³¹ Ty mají stanovit členské státy. Musí být spravedlivá, nestranná, nesmí být nadměrně složitá, nákladná, nesmí obsahovat nepřiměřené lhůty a nesmí mít za následek bezdůvodná zdržení.³² Dále směrnice vyjmenovává osoby, které jsou oprávněné žádat některé z opatření, právo na informace a způsob náhrady škody a nákladů řízení.

---

³⁰ čl. 4 směrnice Rady **93/83/EHS** je odkazovacím ustanovením

³¹ čl. 1 směrnice Rady **2004/48/ES**

³² čl. 3 odst. 1 směrnice Rady **2004/48/ES**

Doporučení Komise **2005/737/ES** *o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby* se snaží řešit situaci, kdy kolektivní správa práv autorských a práv s nimi souvisejících je v on-line prostoru neúčinná, jelikož kolektivní správa je stejně jako celé autorské právo omezena zásadou teritoriality. Proto je vhodné ustanovit udělování licencí pro více území, aby byla posílena právní jistota komerčních uživatelů v souvislosti s jejich činností a podpořen vývoj zákonných on-line služeb, čímž by následně došlo ke zvýšení příjmů nositelů práv.³³ Doporučení vymezuje pojem "on-line práva", kterými se rozumí výlučné právo výkonného umělce na rozmnožování záznamu jeho uměleckého výkonu, sdělování veřejnosti v podobě práva udělit svolení a práva na spravedlivou odměnu a výlučné právo na zpřístupnění hudebního díla zahrnující služby na požádání a jiné interaktivní služby. Výkonní umělci by měli mít právo na svěření správy jakéhokoliv z on-line práv nezbytných k provozování zákonných on-line hudebních služeb s územním rozsahem dle svého výběru a zároveň kolektivnímu správci práv také dle svého výběru, a to bez ohledu na členský stát sídla nebo státní příslušnosti kolektivního správce práv či nositele práv.³⁴ Kolektivní správci by zastupovali výkonné umělce buď přímo, nebo na základě vzájemných smluv o zastupování.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/115/ES** *o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským* nahradila původní, stejnojmennou směrnici **92/100/EHS**. Cílem směrnice je zajistit nejen výkonným umělcům dostatečnou ochranu práva na spravedlivou odměnu, jelikož s pokračujícím technologickým vývojem přichází o stále větší část svých příjmů. Pokud autor nebo výkonný umělec převedl nebo postoupil své právo na pronájem zvukového záznamu nebo původního filmu nebo jeho rozmnoženiny na výrobce zvukového záznamu nebo filmu, zachovává si takový autor nebo výkonný umělec právo na spravedlivou odměnu za pronájem. Práva na spravedlivou odměnu za pronájem se autoři či výkonní umělci nemohou vzdát.³⁵ Kapitola druhá směrnice 2006/115/ES zakotvuje výlučná práva výkonných umělců. Ti mají právo udělit svolení

---

³³ bod 8 doporučení Komise **2005/737/ES**

³⁴ čl. 3 doporučení Komise **2005/737/ES**

³⁵ čl. 5 odst. 1 a 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/115/ES**

nebo zakázat záznam jejich výkonů, jejich vysílání a sdělování veřejnosti. Mají právo na spravedlivou odměnu, pokud je záznam či rozmnoženiny jejich výkonu použit k obchodním účelům (dělí se mezi výkonné umělce a výrobce zvukových záznamů). Nakonec směrnice vyjmenovává řadu výjimek, které mohou členské státy zakotvit ve svých právních řádech. Jedná se např. o omezení práv výkonných umělců při užití záznamu jejich výkonu pro osobní potřebu, zpravodajskou licenci, či užití výhradně pro vědecké účely nebo v rámci vyučování na školách.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/116/ES** o *době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících* nahradila stejnojmennou směrnice Rady **93/98/EHS**. Autoři uvádí, že je nutné harmonizovat dobu ochrany autorských a dalších práv v rámci společného hospodářského prostoru, jelikož jak Bernská tak Římská úmluva stanovují pouze minimální dobu ochrany, kterou některé ze států EU dobrovolně prodloužily nad tento rámec. Pro výkonné umělce zavádí dobu trvání majetkových práv na 50 let od 1. ledna roku následujícího po podání výkonu. Pokud je však záznam výkonu oprávněně vydán nebo oprávněně sdělen veřejnosti v průběhu této doby, počítá se doba 50 let od této události.³⁶

Dne 27. 9. 2011 byla vydána směrnice Parlamentu a Rady **2011/77/EU**, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Jelikož znění směrnice významně ovlivní nynější podobu našeho autorského zákona a počítání dob v něm, více se o ní zmíním v části diplomové práce nazvané trvání majetkových práv výkonných umělců.

---

³⁶ čl. 3 odst. 1 a čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/116/ES**

3. Obsah práva výkoného umělce

Shodný název s touto kapitolou má § 69 autorského zákona. Ten nám říká, že „*právo výkoného umělce zahrnuje výlučná práva osobnostní (§ 70) a výlučná práva majetková (§ 71)*“. Jedná se o základní dělení práv výkoného umělce, které je, jako řada dalších institutů, pojato obdobně jako právo autora k vlastnímu dílu. Vychází to z pojetí výkoného umělce jako fyzické osoby nadané tvůrčí činností, stejně jako je tomu u autora. Právo výkoných umělců chápeme jako právo výlučné. Zákon a mezinárodní úprava tedy chrání výlučná osobnostní práva výkoných umělců a výlučná majetková práva výkoných umělců. Vysvětlení obsahu většiny těchto práv musíme hledat v ustanoveních o autorovi, na která odkazuje ustanovení § 74 autorského zákona.

3.1. Osobnostní práva výkoného umělce

Nový autorský zákoník zohledňuje specifickou povahu práv výkoných umělců a neponechává jejich úpravu pouze na odkazovacím ustanovení, jak tomu bylo dříve. Tím se předešlo nejasnostem při interpretaci práv výkoných umělců. Zákon v § 70 vyjmenovává řadu osobnostních práv umělce a tento výčet je nutné považovat za taxativní. Výlučná osobnostní práva výkoného umělce jsou nepřevoditelná, což v praxi znamená, že se jich umělec nemůže vzdát, na nikoho je delegovat, zanikají jeho smrtí.³⁷ O posmrtnou ochranu osobnostních práv, tedy aby nedocházelo k újmě na pověsti výkoného umělce ani po jeho smrti, se mohou domáhat jen oprávněné osoby.³⁸ Těmi jsou podle občanského zákoníku³⁹ přímí předkové autora, jeho přímí potomci, sourozenci, manžel či partner výkoného umělce a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újmu důvodně pocíťovali jako újmu vlastní. Autorský zákon doplňuje ještě další osoby, kterými jsou právnické osoby sdružující výkoné umělce a příslušný kolektivní správce. Všechny uvedené osoby jsou aktivně legitimovány

---

³⁷ § 11 odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

³⁸ § 11 odst. 5 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

³⁹ § 116 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů : osoby blízké

chránit zájmy zemřelého umělce vlastním jménem.⁴⁰ Pokud jim samotným nevznikne žádná újma, mohou se domáhat pouze zdržení protiprávního jednání, nebo odstranění závadného stavu, nikoliv např. peněžitého zadostiučinění.⁴¹ Postmortální ochrana není vázána na žádnou dobu, tedy ani na uplynutí majetkových práv výkonného umělce.

Výkonný umělec má **právo rozhodnout o zveřejnění** svého uměleckého výkonu.⁴² Význam tohoto práva nalezneme v § 4 odst. 1 autorského zákona. Ten říká, že „*prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno*“⁴³. Umělec má právo jak ke zveřejněnému, tak nezveřejněnému výkonu a je pouze na něm, jak se svým výkonem naloží. Prvním oprávněným zveřejněním uměleckého výkonu je právo vyčerpáno. Tato skutečnost je však nadále velmi významná pro určení doby trvání majetkových práv, která se počítá od doby prvního oprávněného zveřejnění díla, pokud tato skutečnost nenastala současně s dobou jeho vytvoření a zároveň, pokud tato skutečnost nastala v zákonem stanovené lhůtě padesáti let.

Dalším výlučným osobnostním právem je **právo na označení původcovství**. Zde nalezneme jisté zúžení práva výkonného umělce oproti právu autora, protože právo na označení původcovství náleží jen umělcům taxativně vyjmenovaným autorským zákonem. Ten v § 70 odst. 2 uvádí, že „*sólista, vytváří-li výkon sám a dirigent, sbormistr, divadelní režisér a sólista, vytváří-li výkon spolu se členy uměleckého tělesa, má právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho jméno uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho výkonu. Výkonným umělcům jako členům uměleckého tělesa přísluší právo podle předchozí věty pouze ve vztahu ke společnému jménu (společnému pseudonymu), pod kterým výkon společně vytvářejí*“. Je zřejmé, že právo na označení původcovství náleží pouze sólistovi, dirigentovi, sbormistrovi a divadelnímu režisérovi. Změna, kterou přinesl zákon 216/2006 Sb., je možnost využití práva na označení původcovství nejen při zveřejnění výkonu, ale také při jeho dalším užití, což

---

⁴⁰ § 54 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů : Právo, aby se rušitel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 48 až 51 uplatnit též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů

⁴¹ jejich role je pouze zástupná, v obecném morálním zájmu

⁴² § 70 odst. 1, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁴³ § 4 odst. 1, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

v původním znění autorského zákona chybělo. Dále právo na označení původcovství omezuje odst. 3 téhož paragrafu, ze kterého vyplývá, že právo na označení původcovství při užití uměleckého výkonu je možné vyžadovat pouze v rozsahu a způsobem přiměřeným vzhledem k okolnostem užití díla a pouze v případě, že to lze po uživateli spravedlivě požadovat tak, aby nedocházelo k rozporu se soukromoprávní zásadou zákazu zneužívání práv podle občanského zákoníku.

Poslední výlučné osobnostní právo výkonného umělce je ***ochrana integrity uměleckého výkonu***. Výkonný umělec má právo na *ochranu před každým znetvořením, zkomolením nebo jinou změnou svého výkonu, která by byla na újmu jeho pověsti*.⁴⁴ Toto znění zákona není původní. Zpřesnění ustanovení přinesla až novela autorského zákona z roku 2006⁴⁵. Původně zákon říkal, že výkonný umělec má právo na to, aby jeho *umělecký výkon*, je-li užíván jinou osobou, *nebyl užit způsobem snižujícím jeho hodnotu*.⁴⁶ K novelizaci ustanovení došlo v rámci harmonizace s ustanovením Smlouvy WPPT, která byla implementována do našeho právního systému až v roce 2002⁴⁷. Původně se zásah do integrity uměleckého výkonu vztahoval na znevažování přímo výkonu výkonného umělce, kdežto nová úprava se zaměřuje spíše než na samotný umělecký výkon na všeobecná práva osobností povahy tím, že do popředí ochrany vstupuje přímo znevážení dobré pověsti výkonného umělce. Tato ochrana výkonného umělce neplatí jen pro užití uměleckého výkonu třetí osobou, ale také pro ostatní výkonné umělce při kolektivním provádění jediného uměleckého díla, jelikož věta druhá § 70 odst. 4 jasně říká, že „výkonní umělci podle § 68 odst. 1 jsou povinni brát na sebe přiměřený vzájemný ohled“. V praxi to může být například to, když sbor při velkých divadelních scénách vymýšlí různé žertíky, jako třeba zavazování rukávů na kabátech, které si má někdo jiný v průběhu představení na jevišti obléknout. Takovéto chování, byť je míněno žertem, znevažuje celý umělecký výkon a tím porušuje jeho integritu zvláště, když tento šprým provede sbor sólistovi.

---

⁴⁴ § 70 odst. 4 věta první, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁴⁵ zák. č. 216/2006 Sb., kterým se mění autorský zákon

⁴⁶ § 70 odst. 4, věta první zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon v původním znění

⁴⁷ sděl. 48/2002 Sb. m. s., Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech Ženeva 1996, v anglickém znění s českým překladem

Změnou ustanovení došlo k zúžení výlučných osobnostních práv výkonných umělců oproti osobnostním právům autora. Ten má podle § 11 odst. 3 právo na ochranu integrity díla a možnost bránit se zneužití a zásahům do jeho díla přímo. Ochrana jeho osobnosti ve smyslu ochrany dobré pověsti tak, jak je tomu u výkonného umělce, je zprostředkovaně zaručena pomocí občanského zákoníku v § 11 a následujících, věnujících se právům na ochranu osobnosti jako takovým. To staví výkonné umělce do nerovného postavení, protože proti zásahům do jejich uměleckého výkonu se mohou bránit pouze v případě, že by takový zásah způsobil újmu na pověsti umělce. Proti pozměnění díla se tedy nadále může bránit pouze pomocí využití ustanovení o výlučných právech majetkových. Dále pak oproti právu autorů k jejich dílu chybí u výkonných umělců zákonné ustanovení, které by umožňovalo umělecký dohled nad užitím jejich uměleckých výkonů. Ten by znamenal, analogicky podle ustanovení o osobnostních právech autora, že by výkonný umělec měl možnost dohlížet na povinnosti uživatele užívat jeho umělecký výkon způsobem nesnižujícím jeho uměleckou hodnotu, v jeho případě způsobem, který by znamenal zásah do jeho dobré pověsti.

Nakonec se o osobnostních právech výkonných umělců zmiňuje i článek 5 Smlouvy WPPT. Podle této smlouvy má výkonný umělec, nezávisle na majetkových právech a tedy i po jejich postoupení, právo požadovat, aby byl uveden jako výkonný umělec u svého výkonu a má právo odporovat každému porušení jeho uměleckého výkonu, které by způsobilo újmu jeho dobré pověsti. V této smlouvě chybí taxativní vyjmenování umělců, kteří mohou právo na uvedení svého jména požadovat, ale naopak je omezena pouze na živé, sluchem vnímatelné výkony nebo výkony zaznamenané na zvukových záznamech.

3.2. Majetková práva výkonného umělce

Zákonný rozsah výlučných majetkových práv výkonných umělců stanoví § 71 taxativním výčtem.⁴⁸ Základním dělením majetkových práv výkonného umělce je na jedné straně právo užít a na druhé právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním záznamu jeho výkonu pro osobní potřebu. Ochrana stanovená autorským zákonem se vztahuje na umělecké výkony zveřejněné či nezveřejněné, zachycené na zvukový či zvukově obrazový záznam nebo provedené pouze živě, v podobě původní nebo jiným zpracované či změněné podobě.⁴⁹ Majetková práva jsou v zásadě převoditelná na rozdíl od práv osobnostních.⁵⁰ Převod však v případě práv k duševnímu vlastnictví není převodem pravým, tedy zcizením práva, ale jakýmsi konstitutivním (nepravým) převodem, kdy absolutní právo k výkonu umělci zůstává, ale jedná se o tzv. holé vlastnictví, kdy se musí zdržet jakéhokoliv jednání, které by znemožňovalo plné využití uživatelských práv nabytých jinou osobou.⁵¹ Odlišnost od běžného vlastnického práva k věci podle občanského zákoníku je dána neúplným překonáním monistické koncepce autorských majetkových a osobnostních práv. Podle ní je vlastnictví k výsledku tvůrčí duševní činnosti, tedy důsledek osobnostních vlastností, neoddělitelné od výsledku samotného, byť je schopno existovat jako reálná věc ve vnějším světě. V jiných právních systémech, jako je např. Francie či USA, které důsledně dělí majetková a osobnostní práva, je výsledek tvůrčí duševní činnosti běžně obchodovatelnou věcí. Majetková práva jsou takto nepřevoditelná pouze inter vivos a po smrti výkonného umělce jsou součástí dědického řízení. Oproti původní úpravě na našem území, v roce 2000 došlo ke změně a po smrti výkonného umělce, který nemá žádné žijící dědice, se jeho výkon nestává volným, ale přechází jako odúmrt' na stát. Práva výkonných umělců pak vykonávají příslušné veřejnoprávní fondy a výnosy z výkonů majetkových práv jsou jejich příjmy.⁵² Podle § 17 odst. 5 zák. č. 151/1997 o oceňování majetku, se

---

⁴⁸ na rozdíl od autorů, kde došlo novelou z roku 2006 (216/2006 Sb.) ke změně a nově výslovně v § 12 odst. 5 větě druhé autorského zákona uvádí, že se jedná o výčet demonstrativní : Dílo lze užít i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4

⁴⁹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 654

⁵⁰ § 26 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon: majetková práva jsou sice podle zákona nepřevoditelná, ale jedná se pouze o absolutní nepřevoditelnost, více dále v textu

⁵¹ Tůma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 11

⁵² § 26 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

majetková práva výkonných umělců, jakožto práva nepřevoditelná, neoceňují. Nelze u nich pro jejich osobnostní základ stanovit ani cenu obvyklou. Proto ani není možné ze zděděných majetkových práv autorských platit dědickou daň. Lze s nimi však nakládat podle občanského zákoníku jako s majetkovou hodnotou, tedy, výkonný umělec může ustanovit dědice v závěti, lze ustanovit dědice k jednotlivým majetkovým právům k uměleckému výkonu i ustanovit více dědiců, kteří mezi sebou mají vzájemně upravené vztahy podobně, jako je tomu u spoluautorů.⁵³ Dědici mají také právo na pohledávky z licenčních smluv, odměny za rozmnožování záznamu uměleckého výkonu pro osobní potřebu a pohledávky z porušení práv výkonných umělců, pokud platně existovaly v době smrti výkonného umělce.

Při převodu majetkových práv náleží výkonnému umělci odměna za prodej licence, tedy honorář. Ve většině případů se jedná o jednorázovou platbu za výkon, lze však sjednat i procentuální podíl na zisku z licence. O tom, co je pro výkonného umělce výhodnější, rozhoduje až následný komerční úspěch záznamu jeho výkonu, a nelze tedy říci, že by varianta procentuálního podílu musela být nutně lukrativnější. Rozhodné pro určení výše honoráře je věhlas umělce a nelze tedy mluvit o odměně obvyklé, jelikož stejně jako každý umělec je jedinečný, i jeho odměna bude relativně jedinečná.

3.2.1. Právo umělecký výkon užít

Právo dílo užít se vztahuje na právo svůj umělecký výkon užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva.⁵⁴ Majetková práva jsou nepřevoditelná *inter vivos* a výkonný umělec může pouze smluvně oprávnit druhého k užití jeho uměleckého výkonu, výjimku tvoří volné užití díla⁵⁵. Toto oprávnění se zakládá zejména pomocí tzv. autorskoprávní licenční smlouvy, o které budu mluvit více v souvislosti s kolektivní správou práv výkonných umělců.

---

⁵³ § 26 odst. 2 věta první zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon odkazuje na § 8 odst. 3, 4 téhož zákona

⁵⁴ § 71 odst. 1 věta první, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁵⁵ § 28 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

3.2.1.1. Právo na vysílání a jiné sdělování živého či zaznamenaného výkonu veřejnosti

Práva na sdělování výkonu umělce upravují ustanovení § 18 a násl. autorského zákona. Sdělovat umělecký výkon veřejnosti může výkonný umělec sám, nebo může udělit jiné osobě oprávnění k výkonu tohoto práva smlouvou. Každý akt, kterým dochází k zpřístupnění díla veřejnosti ze strany sdělovatele, je samostatným užitím díla a uživatel ke každému takovému užití potřebuje souhlas majitele autorského práva. Zde platí zásada autorskoprávní neodvislosti jednotlivých způsobů užití díla.⁵⁶ To by v praxi znamenalo, že pro každý z dále vyjmenovaných způsobů užití potřebuje uživatel samostatnou licenci. Pro případ, že spolu jednotlivé způsoby užití funkčně souvisejí, je možné aplikovat ustanovení § 50 odst. 2, který vymezuje zásadu funkční jednoty způsobu užití díla k určitému účelu.

Právo na vysílání a jiné sdělování výkonu veřejnosti je právem výkonného umělce užít umělecký výkon, aniž by musel být zachycen trvale či jen dočasně na určitý hmotný podklad. Toto právo je ve své nynější podobě poměrně nové, protože bylo podmíněno technickým vývojem, který pomocí televizního či rozhlasového přenosu umožňuje v reálném čase přenos uměleckého výkonu neurčitému počtu uživatelů, tedy veřejnosti. Legální definice pojmového znaku veřejnosti lze vyvodit z § 18 autorského zákona, kde se píše, že *„sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově; Sdělování díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť“*.⁵⁷ Lze říci, že se jedná o *individuální neurčenost příjemců*. Nakonec je vhodné se na tomto místě ještě zabývat vymezením pojmu *užití pro osobní potřebu*. Pokud definice veřejnosti zahrnuje i užívání neveřejné, rozdíl je právě v individualizaci uživatelů. Veřejné užívání spočívá v zpřístupňování individuálně určeným příjemcům, naopak užití pro osobní potřebu je zpřístupnění příjemcům individuálně určeným.

---

⁵⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 221

⁵⁷ § 18 odst. 1 a 2, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

Umělecký výkon je veřejnosti sdělován osobou sdělovatele. Sdělovatel je ten, kdo na vlastní odpovědnost zpřístupňuje či umožňuje užití uměleckého výkonu veřejnosti. Tím může být umělec sám, nebo osoba od umělce odlišná. Problém v dnešní době představuje i potencionální ubikvita záznamů či rozmnoženin výkonů umělců. Jelikož moderní komunikační technologie umožňují přeshraniční vysílání či jiné sdělování výkonu veřejnosti a autorské právo má stále národní charakter, dochází ke kolizi jednotlivých právních řádů, které jsou platné jen pro dané území. Obecně platí, že pokud se sdělování díla uskutečňuje ve více státech, je sdělovatel zásadně povinen zajistit si souhlas se sdělováním díla pro území všech těchto států za podmínek stanovených zákonodárstvím každého ze států.⁵⁸

3.2.1.1.1 Právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti

Jako první způsob užití autorský zákon zmiňuje právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti.⁵⁹ Živým provozováním díla se rozumí zpřístupňování díla živě prováděného výkonným umělcem, zejména živě přednášeného literárního díla, živě prováděného hudebního díla s textem nebo bez textu, anebo živě scénicky předváděného díla dramatického nebo hudebně dramatického, choreografického nebo pantomimického.⁶⁰ Jedná se o představení výkonného umělce, *které je zpřístupněno veřejnosti v určitém daném místě a čase*. Oprávnění k živému provozování díla, s výjimkou díla divadelního, kde tato praxe není běžná, se nabývá v zásadě licenční smlouvou. Výkonní umělci jsou v tomto případě zastupováni kolektivními správci, a to i ti, kteří sice s kolektivním správcem smlouvu neuzavřeli, ale zároveň ani nezakázali, aby je kolektivní správce zastupoval. Výkonný umělec, pořadatel či provozovatel živého výkonu musí uzavřít s kolektivním správcem, či výslovně nezastoupeným autorem, licenční smlouvu k provozování živého provedení jeho díla. Více se o kolektivním spravování práv zmíním dále.

---

⁵⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 217

⁵⁹ § 71 odst. 2 písm. a), zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁶⁰ § 19 odst. 1, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

Přenosem živého provozování díla se rozumí současně zpřístupňování živě provozovaného díla pomocí reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje umístěného mimo prostor živého provozování s výjimkou užití díla způsobu podle § 21 až 23⁶¹. Jedná se o dálkový přenos uměleckého výkonu, který *není zaznamenán na hmotný podklad*. Toto ustanovení, jak je v jeho závěru patrné, se však použije pouze subsidiárně, pokud nelze přenos uměleckého výkonu podřadit pod znění § 21 o vysílání rozhlasem nebo televizí, § 22 o přenos rozhlasového nebo televizního vysílání či § 23 o provozování rozhlasového či televizního vysílání. Pro vymezení majetkového práva výkonného umělce však výše zmíněné rozlišení nemá v zásadě velký význam.

3.2.1.1.2. Právo na sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti

Zpřístupňování veřejnosti se může dít buďto přímo, tedy živým vystoupením, nebo naopak sdělováním již zaznamenaného výkonu. Zde musíme rozlišit, zda se jedná o sdělování pomocí hmotného nosiče, viz případy uvedené dále, nebo zdali se jedná o sdělování v nehmotné podobě, tedy zpřístupňování záznamu uměleckého výkonu. Sdělování se děje především vysíláním záznamů a jeho přenosem, nebo takovýmto sdělováním či přenosem na vyžádání, po drátě nebo bezdrátově. Výkonem práva na zpřístupnění veřejnosti nedochází k vyčerpání tohoto majetkového práva výkonného umělce.⁶²

Jako první autorský zákon uvádí *zpřístupnění zaznamenaného výkonu výkonného umělce veřejnosti pomocí elektronické formy přenosu díla na vyžádání*, tedy v individuálním místě i čase.⁶³ Vyžádání díla je možné spařovat v případech, kdy příjemce svou činností spustí přenos díla, nikoliv když spuštění přijímače umožní vnímat již probíhající přenos výkonu umělce. Jedná se o tzv. non-streamed přenosy (v tomto případě jen část procesu nazývaná upload), streamed přenosy, které umožňují vnímat dílo okamžitě při transmissi díla, a linking, kdy dochází pomocí odkazů na jiné webové stránky k šíření záznamu výkonu umělce.

---

⁶¹ § 19 odst. 2, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁶² § 18 odst. 4, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁶³ § 18 odst. 2, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

Provozování díla ze záznamu a jeho přenos je takovým užitím díla, kdy dochází ke zpřístupňování rozmnoženiny pomocí přístroje, v případě přenosu pomocí přístroje umístěného mimo prostor provozování záznamu,⁶⁴ s výjimkou vysílání nebo přenosu díla rozhlasem nebo televizí, jelikož v těchto případech se jedná o specifický způsob užití díla, o kterém se zmíním dále. Bude se jednat např. o promítání snímku v kinech, nebo pouštění hudby na diskotékách.

Vysílání díla rozhlasem nebo televizí se rozumí zpřístupňování díla rozhlasem či televizí a jiné takové zpřístupňování díla jakýmikoliv jinými prostředky sloužícími k šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření bezdrátově nebo po drátě, včetně šíření po kabelu nebo vysílání pomocí družice, původním vysílatelem.⁶⁵ Děje se tak přímým přenosem, tedy živým přenosem výkonu výkonného umělce, nebo vysíláním pořadů ze záznamu. Osoba, která svým jednáním vykonává výlučné právo výkonného umělce na vysílání díla rozhlasem nebo televizí, je vysílatel. Tato osoba na vlastní odpovědnost zpřístupňuje záznam výkonu výkonného umělce a musí tedy nabýt těchto práv licenční nebo jinou smlouvou. Práva o povinnosti vysílatele jsou dále specifikována ve zvláštních zákonech.⁶⁶

Pokud uskutečňuje přenos televizního či rozhlasového vysílání jiná osoba než vysílatel, jedná se o **přenos rozhlasového nebo televizního vysílání**.⁶⁷ Jde o vysílání přenesené, které je nezávislé na původním vysílateli, a je tedy dalším užitím záznamu výkonu umělce a je nutné pro toto nové užití opatřit souhlas výkonného umělce, respektive kolektivního správce. Podmínkou je, aby byl přenos úplný a probíhal v nezměněné podobě vzhledem k originálnímu vysílání.

Provozování rozhlasového a televizního vysílání je zvláštním způsobem sdělování výkonu výkonných umělců veřejnosti. Je to takové provozování televizního či rozhlasového přijímače, který je umístěn v prostorách přístupných zákaznické veřejnosti. V praxi se bude jednat především o restaurační či jiná zařízení.

---

⁶⁴ § 20 odst. 1, 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁶⁵ § 21 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁶⁶ zák. č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání; zák. č. 483/1991 Sb. o České televizi; zák. č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu

⁶⁷ § 22 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

3.2.1.2. Záznam živého výkonu a rozmnožování zaznamenaného výkonu

Záznamem uměleckého výkonu je pořízení prvotního zvukového či zvukově obrazového záznamu, tj. rozmnoženiny snímku jako věci, zejména za účelem výroby snímku k obchodním či jiným účelům.⁶⁸ Záznamem se tedy rozumí zachycení uměleckého výkonu na hmotný nosič, ať již relativně trvale, nebo dočasně. Aktem rozmnožení díla (uměleckého výkonu) je již samostatné zachycení, tedy nahrání či prvotní záznam efemérního provedení výkonnými umělci na hmotný nosič.⁶⁹ Tuto skutečnost můžeme nejlépe dovodit z ustanovení článku 9 odst. 3 RÚB, který stanoví, že každý zvukový nebo obrazový záznam se považuje pro účely této úmluvy za rozmnoženinu. V případě výkonných umělců je rozmnoženinou výkonu jak prvotní záznam živého výkonu, tak i každá další rozmnoženina tohoto záznamu a výkonný umělec má k těmto rozmnoženinám výlučná majetková práva. Zároveň s tím obvykle vznikají majetková práva i výrobci tohoto záznamu.

Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho částí, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě.⁷⁰ Autorský zákon demonstrativně stanoví, že dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.⁷¹ Není ani tak důležité, zda byla rozmnoženina pořízena za účelem zisku či nikoliv, toto dělení by bylo možné zohlednit pouze v případě, že by soud rozhodoval o výši nároku na odměnu či odškodnění za porušení či ohrožení práv výkonného umělce.

---

⁶⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 654

⁶⁹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 182

⁷⁰ § 13 odst. 1, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷¹ § 13 odst. 2, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

3.2.1.3. Rozšiřování rozmnoženin zaznamenaného výkonu

I v souvislosti s tímto dalším majetkovým právem výkonných umělců se použije přiměřeně úprava majetkových práv autorů. Ta říká, že „rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem“⁷². V tomto případě se jedná o rozšiřování rozmnoženin, které jsou svou povahou trvalé a lze s nimi obchodovat či jinak nakládat jako s hmotnými předměty, jinak řečeno, převádět vlastnické právo k věci, nosiči, na kterém je trvale zaznamenaný umělecký výkon. K převodu vlastnického práva se pak použije úprava občanského, či obchodního zákoníku. Prvním oprávněným prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva se právo výkonného umělce k rozmnoženině vyčerpává. Oprávněný nabyvatel vlastnického práva může s rozmnoženinou nakládat jakýmkoliv způsobem, který ovšem nesmí zasáhnout do výlučných osobnostních práv výkonného umělce, která ani převodem vlastnického práva k rozmnoženině nezanikají.

3.2.1.4. Pronájem a půjčování rozmnoženin zaznamenaného výkonu

Pod pojmem *pronájem* si můžeme představit zpřístupnění rozmnoženiny uměleckého výkonu na dobu určitou a za účelem hospodářského či obchodního zisku.⁷³ Naopak *půjčování* je zpřístupnění uměleckého výkonu v hmotné podobě zařízením přístupným veřejnosti, na dobu určitou, ale bez jakéhokoliv hospodářského nebo obchodního zisku.⁷⁴ Tedy, rozdíl mezi jednotlivými pojmy lze spatřovat právě ve skutečnosti, zda se tak děje za úplaty nebo jiný majetkový prospěch pronajímatele, či nikoliv. Bezúplatnost půjčování lze spatřovat i v případě, že částka získaná za pronájem nedosahuje nákladů, jež pronajímateli z pronájmu plynou.⁷⁵ Dále pak nelze považovat

---

⁷² § 14 odst. 1, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷³ § 15 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷⁴ § 16, zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷⁵ bod 11 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES (kodifikované znění), Úř. věst. L 376, 27.12.2006, s. 28—35 : Pokud při půjčování prováděném veřejně přístupným zařízením za úplaty nepřesahuje výše této úplaty částku nezbytnou na pokrytí provozních nákladů daného zařízení, nejde ve smyslu této směrnice o přímý ani o nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch.

za půjčování zpřístupnění hmotného nosiče se zaznamenaným uměleckým výkonem mezi individuálně určenými osobami, jelikož tento znak nenaplnuje zákonnou podmínku zařízení veřejně přístupného. Důležité také je, že se musí jednat o hmotný nosič, na kterém je zaznamenán umělecký výkon. Pokud by byla rozmnoženina či záznam uměleckého výkonu zpřístupněn jinak než na hmotném nosiči, nejednalo by se o výlučné majetkové právo výkonného umělce na pronájem a půjčování rozmnoženin zaznamenaného výkonu, ale o jiný způsob užití uměleckého výkonu. Na rozdíl od rozšiřování rozmnoženiny uměleckého výkonu se půjčováním či pronájmem právo výkonného umělce nevyčerpává a pronajímatel musí mít souhlas výkonného umělce, či spíš kolektivního správce, ke každému dalšímu půjčení či pronájmu rozmnoženiny.

3.2.2. Právo na odměnu za rozmnožování záznamů uměleckého výkonu pro osobní potřebu

Odstavec třetí ustanovení o majetkových právech výkonného umělce je sám o sobě pouze odkazovacím ustanovením, který nás opět přenese do obecných vymezení práv autorů. Zde se v § 25 odst. 1 říká, že *„u zveřejněných děl, která lze rozmnožovat buďto pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby (§ 30 a 30a) pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, anebo pro osobní potřebu fyzické osoby (§ 30) na podkladě zvukového, zvukově obrazového nebo jiného záznamu či rozhlasového nebo televizního vysílání jejich přenesením pomocí přístroje na nenahrané nosiče záznamu, má autor právo na odměnu v souvislosti s takovým rozmnožováním díla.“* V dalších paragrafech je vymezeno, kdo je osobou povinnou platit příslušnému kolektivnímu správci nebo přímo autorovi či v našem případě výkonnému umělci odměnu, jakým způsobem se bude vypočítávat a komu se bude platit.

Abychom však mohli právně ospravedlnit takovéto rozmnožování záznamů uměleckých výkonů, je třeba se nejprve zaměřit na ustanovení § 30 a následující, které mluví o *volném užití a zákonných licencích*. Volným užitím se rozumí takové užití záznamu výkonu výkonného umělce, které není určeno pro dosažení přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu a tedy pokud fyzická osoba zhotoví

rozmnoženinu výkonu výkonného umělce pro osobní potřebu, nezasahuje tak do výlučných majetkových práv výkonných umělců.⁷⁶ Užití rozmnoženiny výkonu výkonného umělce pro osobní potřebu je tedy takové užití, kdy se tak děje v soukromí a v rámci *osob individuálně určených*. Odstavec první paragrafu 29 do našeho právního řádu zavádí tzv. *tříkrokový test*, který je běžnou praxí v mezinárodním právu autorském. Ten zužuje zákonem dovolené volné užití pro osobní potřebu fyzické osoby. Nejen že musí splnit podmínky dané autorským zákonem, ale zároveň se musí jednat o užití, která nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a nesmí jimi být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy výkonných umělců.⁷⁷

Do majetkových práv autorů a výkonných umělců také nebude zasahovat ten, kdo záznam či rozmnoženinu uměleckého výkonu použije k úředním či zpravodajským účelům.⁷⁸ Jiným případem je zákonná licence k zpravodajskému užití díla. Zpravodajství je možno chápat jako činnost, při které v hromadných sdělovacích prostředcích dochází k předávání informací veřejnosti o aktuálních událostech. Zde je potřeba dodržet zásadu, že umělecký výkon smí být užit jen v rozsahu nezbytném pro informační účel. V praxi se v této souvislosti někdy objevuje časový limit příslušného zpravodajsky dovoleného užití díla, popř. uměleckého výkonu, a to po dobu trvající nejvýše tři minuty. Z autorského zákona takovéto určení nevyplyvá a vynutila si je až praktická aplikace.⁷⁹

3.2.3. Trvání majetkových práv výkonného umělce

*Majetková práva výkonného umělce trvají 50 let od vytvoření výkonu. Je-li však v této době zveřejněn záznam tohoto výkonu, zanikají práva výkonného umělce až za 50 let od takového zveřejnění.*⁸⁰ Pokud nedojde k zaznamenání uměleckého výkonu, není jako takový schopen následného hospodářského či obchodního využití. Jednalo by s pouze o majetková práva k živému vystoupení výkonného umělce. K možnosti aplikace dalších majetkových práv je tedy nutné, aby byl pořízen záznam uměleckého

---

⁷⁶ § 30 odst. 1, 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷⁷ § 29 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷⁸ § 34 písm. a, b zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁷⁹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 372

⁸⁰ § 73 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

výkonu. Podle stávající úpravy trvají majetková práva výkonného umělce 50 let od vytvoření výkonu, které jsou počítány od prvního dne roku následujícího po vytvoření výkonu, pokud se jedná o výkon nezveřejněný.⁸¹ Pokud dojde v těchto 50ti letech ke zveřejnění záznamu výkonu, počítá se doba 50ti let až od prvního dne roku následujícího po takovémto zveřejnění. Obnova trvání majetkových práv, jak je uvedena v přechodných ustanoveních autorského zákona,⁸² se na výkonné umělce vztahovat nebude, jelikož k prodloužení z původních 25 let na současných 50 došlo ještě za trvání starého autorského zákona.⁸³

Dnes můžeme být svědky dalších změn v době ochrany majetkových práv výkonných umělců. Dne 27. září 2011 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Směrnice prodlužuje dobu majetkových práv výkonných umělců v případech, kdy se jedná o výkony zaznamenané na zvukové záznamy, tedy nikoliv třeba výkony herců zaznamenané ve filmech. S tím jsou spojena práva výrobců zvukových záznamů. V jejich případě jde jak o hudební nahrávky, tak i jakékoliv jiné zvukové záznamy, např. audioknihy. V obou případech se prodlužuje doba majetkových práv z 50 na 70 let.⁸⁴ K obnově doby ochrany nedochází a podle nové úpravy jsou chráněna jen ta díla, která budou k 1. listopadu 2013 ještě chráněna.⁸⁵ Kromě prodloužení doby trvání majetkových práv směrnice zavádí další opatření ve prospěch výkonných umělců. Ti mohou nově odstoupit od smlouvy s výrobcem v případech, kdy výrobce 50 let poté, co byl záznam oprávněně poskytnut veřejnosti, nenabízí kopie tohoto záznamu k prodeji v dostatečném množství nebo je nezpřístupňuje veřejnosti po drátě nebo bezdrátovou cestou tak, že k nim má veřejnost přístup z místa a v čase, které si zvolí.⁸⁶ Sólový umělec má právo na procentní odměnu bez srážek po 50. roce doby ochrany.⁸⁷ Studiový výkonný umělec, tedy nikoliv sólista,

---

⁸¹ § 27 odst. 7 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁸² § 106 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

⁸³ čl. I. odst. 22 zák. č. 89/1990 Sb. kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých : § 38 zní: Práva výkonných umělců trvají 50 let od konce roku, v němž byl záznam výkonu pořízen".

⁸⁴ čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2011/77/EU

⁸⁵ čl. 1 odst. 3 směrnice 2011/77/EU

⁸⁶ čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/77/EU

⁸⁷ čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/77/EU

má právo na roční doplňkovou odměnu vybíranou od výrobců zvukových záznamů za využívání záznamů v prodloužené době ochrany, a to ve výši alespoň 20 % z uvedených příjmů před odečtením nákladů, rozdělovanou prostřednictvím kolektivního správce.⁸⁸

Podle důvodové zprávy je cílem směrnice zlepšení sociální situace výkonných umělců, zejména studiových hudebníků, kteří jsou momentálně odkázáni na stávající padesátileté období ochrany svých výkonů. Bohužel, většina z nich převedla licenci majetková práva za jednorázovou odměnu a platby plynoucí z odměn rozúčtovaných kolektivními správci rozhodně netvoří valnou část jejich příjmů.

Směrnice 2011/77/EU by měla být implementována do národních právních řádů do 1. listopadu 2013⁸⁹. Začátkem května 2013 byl zařazen do programu 53. schůze Poslanecké sněmovny ČR vládní návrh novely autorského zákona č. 1002/0⁹⁰. Tato novela by měla zakotvit do našeho autorského zákona veškeré změny vyplývající z výše zmíněné směrnice.

---

⁸⁸ čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/77/EU

⁸⁹ čl. 2 odst. 1 směrnice 2011/77/EU

⁹⁰ <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?o=6&gc=121&gr=2000>, stav k 3. 5. 2013

4. Vztah mezi výkonným umělcem a subjekty, jejichž práva autorský zákon chrání

4.1. Výkonný umělec a autor

Autorský zákon definuje autora v § 5 odstavci 1, který říká, že: „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila“⁹¹. V případě autora se za umělecké dílo, o kterém se ve výše zmíněném paragrafu hovoří, považuje podle § 2 autorského zákona dílo literární či jiné umělecké dílo, ale i dílo vědecké, pokud je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. Zde lze spatřovat první odchylku od práva výkonných umělců, kde se za dílo vědecká práce nepovažuje. Stejně jako u výkonného umělce však musí dílo splňovat pojmové znaky již výše zmíněné, pro připomenutí, jedná se o výsledek tvůrčí činnosti, který musí být jedinečný, neboli originální, vyjádřený ve smyslu vnímatelné podobě. Autorský zákon vznik autorskoprávní ochrany spojuje se schopností vytvořit dílo, tedy určitou tvůrčí schopností, a neomezuje se na věk či jiné schopnosti fyzické osoby.

4.1.1. Osobnostní a majetková práva autorů

Vznik práv osobnostních i majetkových spojuje autorský zákon s vytvořením díla (zásada neformálnosti). Vychází ze zásady "objektivní pravdivosti autorství", která říká, že autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Samozřejmě se jedná o domněnku vyvratitelnou, a pokud jiná osoba prokáže, že autorem je ona, původní autor přichází o svá práva.⁹² Dále autorský zákon hovoří o spoluautorství. Tuto problematiku rozebírá § 8 autorského zákona. Na rozdíl od vytváření jednoho díla více výkonnými umělci se v případě spoluautorů fakticky jedná o jedno, nerozlučné dílo. Práva a povinnosti nepřísluší každému z autorů k jeho části, ale dělí se o ně společně a nerozdílně a o nakládání s dílem rozhodují jednomyslně. Tato úprava u výkonných umělců chybí a ti musí být zastoupeni společným zástupce (viz kapitola společný zástupce výkonných umělců).

---

⁹¹ § 5 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

⁹² § 6 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

Autorský zákon v § 11 obsahuje taxativní výčet osobnostních majetkových práv. Autor má právo na zveřejnění díla, na autorské označení, na nedotknutelnost díla, na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení a právo na autorský dohled. Majetková práva autora jsou v podstatě stejná jako majetková práva umělce, jelikož § 74 autorského zákona odkazuje na většinu z nich. Jedná se o právo dílo užít, právo udělit jiné osobě svolení k výkonu práva dílo užít a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Výjimkou budou práva jako např. právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla, jelikož výkonný umělec toto právo reálně ani nemůže nabýt. Doba trvání majetkových práv je v případě autora mnohem delší, a to po dobu jeho života a 70 let po jeho smrti. Prodlužování doby ochrany majetkových práv u výkonných umělců je tak dáno snahou zákonodárce o něco více přiblížit práva autora a práv souvisejících s právem autorským.

Pro některá autorská díla je charakteristické, že nemohou být provedena bez výkonu výkonných umělců (např. dílo choreografické).⁹³ Není-li výkonný umělec a autor jedna a tatáž osoba, vyjadřuje svým uměleckým výkonem cizí autorskou myšlenku. V případě, kdy se budou osoby autora a umělce lišit, je třeba nějak formálně upravit vztah mezi nimi. Děje se tak opět pomocí licenčních smluv, kdy autor smluvně převede na výkonného umělce právo dílo užít.

4.2. Výkonný umělec a výrobce zvukového záznamu

*„Výrobce zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky, nebo jejich vyjádření, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.“*⁹⁴ Zvukový záznam je podle odstavce 1 téhož paragrafu výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků (nehmotný statek), který je zaznamenán na hmotný nosič. Od výrobce zvukového záznamu je nutné oddělit pojem výrobce zvukového snímku, kterým je osoba, která

---

⁹³ opakem by bylo dílo výtvarné, u kterého se umělecký výkon nepředpokládá (snad jen v případě tzv. bodypaintingu či soutěží v tetování, kdy má osoba pomalovaná osoba obraz na svém těle předvést kreativním způsobem)

⁹⁴ § 75 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

vyrábí rozmnoženiny zvukového záznamu, jež je věcí (CD, kazeta apod.). Tím není vyloučeno, aby obě tyto osoby splynuly v jednu.⁹⁵

V dnešní době si pod pojmem výrobce zvukového záznamu můžeme představit dva, respektive tři subjekty. Prvním subjektem bude osoba, která neoprávněně vytvořila zvukový záznam výkonu výkonného umělce. Takové osobě vznikají práva výrobce zvukového záznamu, avšak není oprávněna s takovýmto záznamem dále nakládat. Výrobce zvukového záznamu, se všemi právy s tím spojenými, naopak bude fyzická osoba, pravděpodobně zástupce některé kapely či sám sólový zpěvák, který zaplatí nahrávacímu studiu⁹⁶ za čas a práci strávenou nahráváním vlastního uměleckého výkonu. Takové záznamy bude nejspíše ve formě cd prodávat na svých koncertech, nebo nechá uživatele stahovat kopie z internetových stránek, ať již zdarma nebo za úplatu. Druhou skupinu tvoří velké nahrávací společnosti neboli **hudební vydavatelství**. Právě tyto společnosti jsou nepostradatelnou součástí hudebního průmyslu, jelikož ve většině případů právě díky jejich finančním a organizačním možnostem autoři a výkonní umělci nahrávají záznamy svých uměleckých výkonů. Zároveň mají tyto společnosti lepší pozici při propagaci a prodeji záznamů výkonů umělců.

4.2.1. Práva výrobce zvukového záznamu a vztah k právům výkonného umělce

Výrobce zvukového záznamu (dále jen výrobce) postrádá výlučná osobnostní práva, která náleží vždy jen autorovi či výkonnému umělci. Naopak majetková práva výrobce jsou významně posílena na úkor práv umělců. Tato skutečnost není dána zákonem, ale faktickým postavením a reálnou ekonomickou silou nahrávacích společností. Stejně jako výkonní umělci mají výrobci právo svůj zvukový záznam užít a udělit smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva.⁹⁷ Právo zvukový záznam užít zahrnuje právo na rozmnožování zvukového záznamu, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu, právo na pronájem originálu nebo rozmnoženin

---

⁹⁵ TELEČ, I.; TŮMA P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 671

⁹⁶ osoba, která nahrává umělecký výkon z podnětu výkonného umělce, nebo nahrávací společnosti, není výrobcem zvukového záznamu, ale právě tou *jinou osobou*, která je uvedena na konci § 75 odst. 2 autorského zákona

⁹⁷ § 76 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

zvukového záznamu, právo na půjčování originálu nebo rozmnoženin zvukového záznamu, právo na vysílání a jiné sdělování zvukového záznamu veřejnosti a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním jeho záznamu pro osobní potřebu obdobně podle § 25.⁹⁸ Obsah všech těchto práv je stejný jako u výkonného umělce a často nastane situace, kdy tato práva za výkonného umělce bude výrobce zvukového záznamu vykonávat. To ostatně předpokládá i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU, ve znění opravy ze dne 27. dubna 2013⁹⁹, která v odůvodnění v bodě 9 říká, že „*Při vstupu do smluvního vztahu s výrobcem zvukových záznamů musí výkonní umělci obvykle převést na výrobce zvukových záznamů svá výlučná práva na rozmnožování, rozšiřování, pronájem a zpřístupňování záznamů svých výkonů. Výměnou za to je některým výkonným umělcům vyplacena záloha na autorský honorář a platby dostávají až v okamžiku, kdy výrobce zvukových záznamů získá zpět počáteční zálohu a provede smluvně stanovené srážky. Jiní výkonní umělci převádějí svá výlučná práva výměnou za jednorázovou platbu (jednorázová odměna). Platí to zejména pro výkonné umělce, kteří účinkují v pozadí a jejichž jména se neuvádějí („vedlejší výkonní umělci“), ale někdy i pro výkonné umělce, jejichž jména se uvádějí („přední výkonní umělci“).*“ Výkonní umělci převádějí svá výlučná majetková práva licenční smlouvou na výrobce zvukového záznamu. Výše licenční odměny není zákonem regulovaná a záleží pouze na domluvě mezi výkonným umělcem a výrobcem, za jakou cenu budou majetková práva převedena. Chybějící ustanovení o minimální výši odměny tak značně omezuje možnosti umělce při vyjednávání o ceně za převedení práv a staví je tak do velmi nevýhodného postavení.

4.3. Výkonný umělec a výrobce zvukově obrazového záznamu

Pod vlivem unijního práva autorský zákon výslovně zaručuje majetková práva výrobcí zvukově obrazového záznamu. Jedná se o analogickou právní úpravu k právu výrobce zvukového záznamu a jeho práva budou v podstatě stejná. Výrobce zvukově obrazového záznamu rozšiřuje okruh výkonných umělců, jejichž práv se audiovizuální dílo bude týkat, tedy o výkony tanečníků, herců, artistů a dalších.

---

⁹⁸ § 76 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

⁹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:117:0023:0023:CS:PDF>

4.4. Výkonný umělec a rozhlasový a televizní vysílatel

Rozhlasový a televizní vysílatel je další právnickou, nebo fyzickou osobou, jejíž práva chrání autorský zákon. Předmětem práva vysílatele je vysílání, které je možno definovat jako výsledek šíření zvuků a popřípadě obrazů rozhlasem či televizí pro příjem veřejnosti.¹⁰⁰ Vysílání tedy může, ale nemusí obsahovat díla chráněná autorským zákonem (např. záznam fotbalového utkání není záznam uměleckého výkonu). Autorský zákon chrání majetková práva vysílatele, kterými jsou právo na záznam vysílání, na rozmnožování zaznamenaného vysílání, na rozšiřování rozmnoženin zaznamenaného vysílání a právo na sdělování veřejnosti.¹⁰¹ Pokud chce užít záznam uměleckého výkonu, musí získat úplatnou zákonnou licenci podle § 72 autorského zákona. Tato licence patří mezi povinně kolektivně spravovaná práva¹⁰².

4.5. Výkonný umělec a zaměstnavatel

Do práv výkonných umělců významně zasahuje i ustanovení § 58¹⁰³ autorského zákona o zaměstnaneckých dílech. Valná většina výkonných umělců, pokud si zvolí herectví, zpěv či artistická čísla jako svůj jediný zdroj obživy, bude muset najít zaměstnání v některém z divadel, či jiných uměleckých souborů. V těchto případech bude vykonávat svou činnost na základě některé z pracovněprávních smluv, ať již jako zaměstnanec v pracovním poměru, nebo na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

§ 58 odst. 1 autorského zákona říká, že „*Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku*

---

¹⁰⁰ TELEČ, I.; TŮMA P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 696

¹⁰¹ § 84 odst. 2 zák. č.. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹⁰² § 72 odst. 1 a § 96 odst. 1 písm. a) zák. č.. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹⁰³ § 74 zák. č.. 121/2000 Sb., autorský zákon

nebo jeho části.“ To platí i v případě výkonných umělců. Jedná se jen o výlučná práva majetková, osobnostní práva výkonných umělců zůstávají nedotčena, ačkoliv se má za to, že umělec svolil ke zveřejnění, úpravám, spojení s jiným dílem a uváděním záznamu výkonu na veřejnost.¹⁰⁴ Ustanovení autorského zákona je dispozitivní a výkonný umělec může se zaměstnavatelem smluvně takovéto kvazilicenční omezení svých práv vyloučit. Zákonodárce výslovně upravuje tuto možnost omezení majetkových práv umělců, aby tím ochránil investice třetích osob a tím také podnítil investory vkládat finance a jiné hodnoty do umění. Zaměstnavatel se stává nositelem práv a povinností vyplývajících z hospodářského využití uměleckého výkonu, tj. zejména oprávnění výkon užít, udělovat třetím osobám licenci k užití díla a pobírat užitky z výkonu těchto práv. Je rovněž aktivně věcně legitimován k ochraně práv výkonných umělců.¹⁰⁵

Na ochranu práv výkonných umělců proti zaměstnavateli autorský zákon v § 58 odst. 6 uvádí, že *„Není-li sjednáno jinak, má autor zaměstnaneckého díla vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku.*“ Odměnou za umělecký výkon je primárně mzda, která byla dohodnuta v rámci pracovněprávní smlouvy. Pouze v případě, že se dostane mzda do zjevného rozporu se ziskem zaměstnavatele, může po něm výkonný umělec požadovat dodatečnou přiměřenou odměnu, a to i opakovaně.

Mimo pracovněprávní vztah může výkonný umělec vytvořit svůj umělecký výkon v rámci některé ze smluv podle ObčZ. Tou bude především smlouva o dílo¹⁰⁶, kdy ObčZ za dílo považuje výsledek práce jak fyzické, tak i duševní.¹⁰⁷ Na rozdíl od smluv pracovněprávních zde nese hospodářské riziko výkonný umělec a zadavatel pouze zaplatí za předvedený výkon, ať již koncert, artistické číslo nebo taneční představení. Výkonnému umělci zůstávají všechna jeho práva.

---

¹⁰⁴ § 58 odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹⁰⁵ TELEČ, I.; TŮMA P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. Str. 557

¹⁰⁶ § 631 - § 656 zák. č. 40/1964 Sb., ObčZ

¹⁰⁷ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, str. 1641

5. Kolektivní správa - INTERGRAM

Kolektivní správa práv je zařazena do autorského zákona, ačkoliv svou povahou se nejedná o institut soukromoprávní, ale spíše veřejnoprávní, jelikož zde v jistém ohledu dochází k správě a dohledu nad subjekty soukromého práva. Povinnosti, které jsou zákonem uloženy kolektivním správcům, jsou také povahy veřejnoprávní. Uplatňují se sice v soukromoprávních vztazích, ale ustanovení autorského zákona jsou kogentní a nelze je vyloučit dohodou mezi nositelem práv, uživatelem a kolektivním správcem. Pro ochranu práv a zájmů výkonných umělců jsou společnosti kolektivní správy dnes téměř jedinou možností, jak se domoci svých individuálních majetkových práv. S rozvojem moderních technologií dochází ke změnám v možnostech užití výkonů výkonných umělců, dnes již v takovém rozsahu, že sám umělec není schopen ohlídat, kdy a kde bude jeho umělecký výkon užít. Zároveň však nové technologie napomáhají k lepšímu a organizovanějšímu šíření záznamů výkonu a tedy i k propagaci samotného výkonného umělce. S tím je spojen nárok na odměnu, která by měla být samozřejmě čím dál tím vyšší.

O vymáhání odměn a dalších nároků za užití výkonů a jejich následné rozdělování výkonným umělcům se stará nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, INTERGRAM, která je dnes jediným kolektivním správcem, který zastupuje výkonné umělce na území České republiky. Společnost vznikla v květnu roku 1990. Nahradila tak původní organizaci, Ochrané středisko výkonných umělců (OSVU), která byla zřízena při Ochraném svazu autorském pro práva k dílům hudebním v Praze (OSA). Původní kolektivní správce se zaměřoval pouze na práva výkonných umělců, nikoliv však na práva výrobců zvukových záznamů, která spolu úzce souvisejí, a zároveň svou činnost zaměřoval téměř výlučně jen na rozúčtování odměn za prodej nahraných nosičů výrobců¹⁰⁸.

---

¹⁰⁸ Popelková, V. Ochrana práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů (Intergram). 1. vydání. Praha : Grada Publishing spol. s r.o., 1998, str. 13

Účelem kolektivní správy práv je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv výkonných umělců a umožnění zpřístupňování těchto práv veřejnosti.¹⁰⁹ Nositelem majetkových práv k uměleckým výkonům nadále zůstává jejich originální majitel, tedy výkonný umělec, nebo nabyvatel těchto práv, umožňuje-li to povaha práva, či dědic nebo jiný právní nástupce. Kolektivní správce je ze zákona, nebo smlouvou, zmocněn k zastupování výkonných umělců a dalších. INTERGRAM spravuje pouze výkony zveřejněné, nebo ke zveřejnění nabídnuté¹¹⁰.

Kolektivní správce především vybírá poplatky od uživatelů a ty jako odměny rozděljuje těm, které v rámci své činnosti zastupuje. Vymáhá plnění pohledávek z uzavřených licenčních smluv nebo z využití úplatných zákonných licencí uživateli. Uživatelem výkonů a záznamů výkonů výkonných umělců jsou ty právnické nebo fyzické osoby, které při provozování své činnosti zpřístupňují výkony a záznamy veřejnosti.¹¹¹ Kolektivní správce je povinen postupovat při výkonu své činnosti s péčí řádného hospodáře.¹¹² Jedná se o odpovídající profesní a odbornou úroveň a také o hospodárné počínání si, které by mělo nositelům práv přinášet trvalé a v rámci možností stabilní zhodnocování práv. Některá majetková práva tvoří zvláštní skupinu povinně kolektivně spravovaných práv, o nich se více zmíním dále. Zbytek majetkových práv může výkonný umělec spravovat sám. V případě žádosti je však kolektivní správce povinen výkonného umělce zastupovat,¹¹³ jinak by docházelo k porušení zvláštní kontraktační povinnosti, kterou ukládá kolektivnímu správci stát.¹¹⁴

Dále se může¹¹⁵, u práv kolektivně spravovaných, domáhat vlastním jménem a na účet zastoupeného nároku na vydání bezdůvodného obohacení, nároku na náhradu

---

¹⁰⁹ § 95 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹¹⁰ výkonný umělec písemně kolektivnímu správci oznámí, že je záznam nabídnut ke zveřejnění

¹¹¹ www.adresa.INTERGRAMu, sekce výběr poplatků (<http://www.intergram.cz/cs/vyber-poplatku-od/>)

¹¹² § 100 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹¹³ § 100 odst. 1 písm. b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon zmiňuje zastupování za obvyklých podmínek, což v praxi znamená možnost kolektivního správce takového zastoupení odmítnout, pokud výkonný umělec neprokáže užití přiměřeného počtu předmětu ochrany, čímž by náklady na správu převýšily výnosy z ní a tím by docházelo k újmě pro ostatní zastoupené výkonné umělce

¹¹⁴ Výjimku z povinnosti uzavřít smlouvu tvoří výkonní umělci, kteří jsou již zastupováni zahraničním kolektivním správcem (§ 97 odst. 5 písm. a)). Pokud ale zahraniční výkonný umělec podá žádost u českého kolektivního správce namísto zahraničního, od roku 2006 mu již žádné ustanovení nebrání (čl. I bod 99 zák. č. 216/2006 Sb.)

¹¹⁵ u práv povinně kolektivně spravovaných musí (§ 96 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon)

škody a nároku na zdržení se neoprávněného výkonu kolektivně spravovaného práva, pokud se výkonný umělec nedomáhá tohoto nároku sám nebo by bylo takovéto jednání neehospodárné.¹¹⁶ Z vybraných výnosů nejprve kolektivní správce odečte částku na své režijní náklady a částku určenou na tvorbu rezervního fondu¹¹⁷, poté zbylou částku rozúčtuje na základě pravidel daných vnitřním vyúčtovacím řádem, který ovšem musí splňovat pravidla daná autorským zákonem.¹¹⁸

Kolektivní správce má kontrolní oprávnění.¹¹⁹ K tomuto účelu je zákonem stanovena povinnost součinnosti jak uživatelů, tak výkonných umělců. Ti musí umožnit kolektivnímu správci vstup do prostor, kde dochází k užití předmětů ochrany a také umožnit nahlížet do záznamů, např. seznamů přehrávaných skladeb v rádiu. Porušení těchto povinností se vymáhá pomocí práva občanského,¹²⁰ pokud druhá strana nezavinila svým jednáním přestupek či jiný správní delikt, popřípadě se nedopustila trestného činu. O tom ale více v kapitole šesté.

Kolektivní správce spravuje zejména ***práva povinně kolektivně spravovaná***, která vyjmenovává § 96 autorského zákona. Výkonní umělci jsou v těchto případech zastupováni kolektivním správcem ze zákona a nejsou oprávněni hájit svá práva a nároky z nich plynoucí sami. Právy povinně kolektivně spravovanými jsou *právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu* na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu¹²¹, kdy finance vybírá od výrobců, dovozců, příjemců popř. dopravců nebo zasílatelů nenahraných nosičů nebo přístrojů určených k pořizování rozmnoženin záznamů. Dále se jedná o *právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny* uměleckého výkonu zaznamenaného

---

¹¹⁶ § 100 odst. 1 písm. i), j) zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹¹⁷ § 100 odst. 1 písm. l) zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, avšak není určeno, jak vysoké procento z příjmů by měl rezervní fond tvořit, ani jakým způsobem a komu se budou tyto prostředky rozdělovat

¹¹⁸ § 98 odst. 3 písm. c) zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, toto ustanovení musí být v souladu s požadavkem hospodárnosti a spravedlnosti

¹¹⁹ § 100 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹²⁰ § 420 a násl. zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; § 80 písm. b) zák. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹ § 96 odst. 1 písm. a) bod 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

na zvukový nebo zvukově obrazový záznam¹²², v tomto případě vybírá kolektivní správce odměnu od osob, které získaly oprávnění takový záznam pronajímat. Nakonec autorský zákon uvádí *právo na užití živého nebo zaznamenaného uměleckého výkonu kabelovým přenosem vysílání*, nevydaného k obchodním účelům.¹²³ Kolektivní správa práv výkonných umělců v tomto případě také souvisí s ustanovením § 72 o *úplatné zákonné licenci* k vysílání a přenosu (pouze) zvukových záznamů výkonných umělců vydaných k obchodním účelům.¹²⁴ Uživatel je před užitím takového výkonu povinen uzavřít smlouvu s kolektivním správcem a zaplatit za udělenou licenci přiměřenou odměnu.¹²⁵ Podmínka spolupráce výkonných umělců s kolektivním správcem tedy není dána při samotném výběru poplatků od uživatelů a dalších povinných subjektů, ale až v rámci vyplácení takto vybraných odměn jednotlivým výkonným umělcům. Z dikce autorského zákona nevyplývá jednoznačně, zda podmínkou pro vyplácení odměny za výkon povinně kolektivně spravovaného práva je vedle přihlášení samotného nositele práva rovněž i přihlášení (ohláška) jeho jednotlivých předmětů ochrany.¹²⁶ Mezi povinnosti kolektivního správce nespadá povinnost pátrat po výkonných umělcích, kteří se u něj nepřihlásili za účelem vyplácení odměn za užití záznamů jejich výkonů.¹²⁷ Je to odůvodněno principem ekonomie kolektivní správy, kdy dohledávání nepřihlášených nositelů práv by neúměrně finančně zatížilo kolektivní správu na úkor ostatních umělců, kteří o svá práva řádně dbají.

Kromě povinně spravovaných práv INTERGRAM zastupuje výkonné umělce v oblasti tzv. veřejné produkce. Tou se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. Více k veřejné produkci výše, v rámci výkladu o majetkových právech výkonných umělců.¹²⁸

---

¹²² § 96 odst. 1 písm. b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹²³ § 96 odst. 1 písm. c) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹²⁴ § 96 odst. 1 písm. a) bod 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹²⁵ § 72 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹²⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 758

¹²⁷ § 96 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb.

¹²⁸ webová stránka INTERGRAM: <http://www.intergram.cz/cs/koho-zastupujeme/koho-zastupujeme/>

Zvláštním institutem je tzv. *rozšířená kolektivní správa*.¹²⁹ Tu zákonodárce systematicky zařadil mezi ustanovení § 101 autorského zákona o hromadných a kolektivních smlouvách, a to do odstavců 9 a 10. Jedná o licenci k provozování uměleckých výkonů ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, licenci k nedivadelnímu provozování hudebních děl s textem či bez textu ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům a licenci k živému nedivadelnímu provozování díla, pokud provozování díla nesměruje k přímému či nepřímému hospodářskému či obchodnímu prospěchu a další. V těchto případech může kolektivní správce zastupovat i smluvně nezastoupené výkonné umělce, jelikož z praxe je kolektivní správa těchto práv účelnější a hospodárnější, než kdyby své nároky vymáhal výkonný umělec individuálně. Aby nedocházelo k poškozování práv výkonných umělců, kteří nepodepsali smlouvu s kolektivním správcem, ale jejich umělecký výkon je šířen veřejnosti, vybírá za ně kolektivní správce částku, která by jim náležela v případě jejich smluvního zastoupení. Pro uživatele je zjednodušen přístup k nehmotným statkům, jelikož nemusí kontrolovat, zdali k výkonům určitého umělce mají či nemají uzavřenou hromadnou licenční smlouvu. Kolektivní správce musí vyzvat k evidenci ty výkonné umělce, pro které odměnu vybral a kteří jsou mu známi.¹³⁰ Aby výkonný umělec dostal od správce odměnu, musí se u kolektivního správce přihlásit k evidenci za účelem rozdělování a vyplácení odměn, a to důvodu prevence před vznikem nepřiměřených nákladů kolektivnímu správci s dohledáváním výkonných umělců, pro které odměny vybral.¹³¹ Avšak v případě rozšířené kolektivní správy má výkonný umělec možnost, a také se tak často děje, vyloučit, aby za něj kolektivní správce tyto práva spravoval. Účinky hromadné smlouvy musí vyloučit písemně nejen vůči kolektivnímu správci, ale i vůči uživateli, a to pro konkrétní případ či pro všechny případy. Pokud tak neučiní, kolektivní správce za něj vybírá odměnu z poskytnuté hromadné licence stejným způsobem, jako je tomu u práv povinně kolektivně spravovaných. Pokud dojde na straně umělce k nároku na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení, může tato práva, na rozdíl od práv povinně kolektivně spravovaných, hájit sám.

---

¹²⁹ důvodem je střet práv umělců se zájmem kulturním, na šíření výsledků duševní tvůrčí činnosti

¹³⁰ § 101 odst. 10 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹³¹ § 96 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon; právo na výplatu se promlčuje v běžné tříleté lhůtě (§ 101 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů)

INTERGRAM, stejně jako ostatní kolektivní správci, má omezenou územní působnost, která je dána národním režimem autorského práva. Kromě možností, které nabízejí kolektivnímu správci mezinárodní smlouvy a právo Evropské unie, sdružuje se s ostatními národními kolektivními správci v rámci několika seskupení. Jedním z nich je Mezinárodní fórum organizací výkonných umělců (SCAPR). INTERGRAM patří mezi zakládající členy, kteří se sešli 21. září 2001 v Oslu, aby formálně založili společnost.¹³² Dnes společnost umožňuje spolupráci 48 kolektivních správců pro výkonné umělce z celého světa. Na evropské úrovni se setkáváme s neziskovou organizací AEPO-ARTIS¹³³, která sdružuje evropské kolektivní správce pro výkonné umělce. K dnešku má 33 členů z 25 zemí (některé mimo EU), kteří společně pracují na koordinaci a zlepšení práv výkonných umělců v rámci Evropské unie. Aktivně se AEPO zúčastnila konferencí WIPO (OMPI) jak v roce 1994, tak i v roce 2012, kdy se jednalo o mezinárodních dohodách týkajících se práv výkonných umělců.¹³⁴ Dnes má ve Světové organizaci duševního vlastnictví status pozorovatele a pravidelně se účastní všech jednání této organizace.

5.1. Licenční smlouva a kolektivní správa

Kolektivní správce uzavírá s uživateli licenční smlouvy. Obsahem licence je právo nabyvatele dílo užít v rozsahu poskytnuté licence.¹³⁵ Kolektivní správce poskytuje vždy *licenci nevýhradní*.¹³⁶ To je taková forma licence, kdy výkonný umělec nadále disponuje právem svůj výkon užít způsobem, ke kterému licenci udělil a také ji může poskytnout dalším osobám.¹³⁷ Profesor Telec ve své knize uvádí pojem tzv. *polovýhradní licence*.¹³⁸ Jedná se o případy, kdy subjekty využijí smluvní autonomie vůle podle občanského zákoníku a výkonný umělec se zaváže zdržet se některých jednání spojených s užíváním právem k jeho uměleckému výkonu.

---

¹³² SCAPR funguje od roku 1986, až v roce 2001 došlo k oficiálnímu založení společnosti (více na stránkách společnosti <http://www.scapr.org/>)

¹³³ The Association of European Performers' Organisations (AEPO-ARTIS); http://www.aepo-artis.org/pages/11_1.html

¹³⁴ více v kapitole mezinárodní prameny práva (2.1)

¹³⁵ § 46 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹³⁶ § 101 odst. 8 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹³⁷ § 46 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹³⁸ TELEC, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 499

Poslední možností, kterou však kolektivní správce nemůže využít, je **licence výhradní**. Ta se vyskytuje ve formě *výhradní licence výlučné*, kdy se i výkonný umělec sám musí zdržet výkonu práva dílo užít způsobem, ke kterému licenci udělil, nebo ve formě *výhradní licence omezené*, kdy sice nesmí poskytnout tu samou licenci dalším osobám, ale sám může právo uživateli vykonávat.¹³⁹ Autorský zákon pro výhradní licence požaduje písemnou formu.¹⁴⁰ Ve smlouvě musí být stanovena výše odměny, nebo alespoň ujednání, že se jedná o licenci úplatnou bez bližšího vymezení výše odměny (vyžaduje se výše obvyklá), či výslovně stanovit, že se licence poskytuje bezúplatně.¹⁴¹ Ustanovení o odměně je poměrně nevýhodné, jelikož možnost sjednání licenční smlouvy bezúplatně podstatně zhoršuje vyjednávací možnosti umělců na výši jejich výtěžku. Naštěstí zákonodárce poskytl v ustanovení § 49 odst. 6 autorského zákona možnost pro vyrovnání této nespravedlnosti, kdy uvedl, že *„není-li odměna stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor (výkonný umělec) právo na přiměřenou dodatečnou odměnu.“* S tím souvisí podmínka, že nabyvatel licence musí svá oprávnění z ní plynoucí využít. Pokud využití výhradní licence nebrání výkonný umělec sám, může od smlouvy odstoupit, jsou-li značně poškozeny jeho zájmy tím, že je nabyvatel nečinný.¹⁴² To však není možné v prvních dvou letech od nabytí účinnosti smlouvy, nebo bez předchozího upozornění nabyvatele.¹⁴³ Výkonný umělec je povinen vrátit tu část odměny, kterou by bylo možno považovat za bezdůvodné obohacení.¹⁴⁴

Kolektivní správce s uživateli uzavírá licenční smlouvy. Ty se objevují jednak v podobě *individuální*, která není v praxi příliš využívána (pro každé užití musí uzavřít smlouvu novou), nebo **smlouvy kolektivní a hromadné**.¹⁴⁵ Hromadnými licenčními smlouvami se dle platného zákonného pojetí rozumějí smlouvy, které uzavírá kolektivní správce s jednotlivými uživateli předmětů ochrany a jejichž předmětem jsou všechny

---

¹³⁹ § 47 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴⁰ § 46 odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴¹ § 49 odst. 1, 2 písm. a), b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴² § 53 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴³ § 53 odst. 2, 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴⁴ § 53 odst. 5, 6 a 7 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴⁵ § 101 a § 102 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

předměty ochrany, k nimž kolektivní správce spravuje práva.¹⁴⁶ Licenční smlouva v praxi odkazuje na seznam zastupovaných interpretů a jejich děl, který se v čase mění.¹⁴⁷ Takto uzavřená licenční smlouva má obligatorně stanovenou písemnou formu.¹⁴⁸ Obdobou je smlouva kolektivní, jen s tím rozdílem, že na straně nabyvatele oprávnění z licenční smlouvy není jednotlivec, ale právnická osoba sdružující uživatele.

5.2. Jiná oprávnění k užití uměleckého výkonu

Vedle licenční smlouvy zná autorský zákon ještě mimosmluvní oprávnění k užití díla. Takové užití musí být zákonem výslovně dovoleno a nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy výkonného umělce.¹⁴⁹ Jedná se o ***užití díla volného***, tedy takového uměleckého výkonu, ke kterému již uplynula doba ochrany majetkových práv.¹⁵⁰ Za užití díla se nepovažuje ***užití, zhotovení rozmnoženiny nebo záznamu uměleckého výkonu pro osobní potřebu fyzické osoby***, jehož účelem není dosažení přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu.¹⁵¹ Tímto ale není dotčeno právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla, tu ale neplatí koneční uživatelé, nýbrž výrobci či dovozci zboží, kteří umožňují pořízení rozmnoženiny.¹⁵² Stejně tak do práv výkonných umělců nezasahuje ten, kdo užil umělecký výkon v rozsahu nezbytném v souvislosti s předvedením či opravou přístroje zákazníkovi.¹⁵³

Podobným institutem jako mimosmluvní oprávnění k užití uměleckého výkonu je ***bezúplatná zákonná licence***¹⁵⁴. Mezi ně patří tzv. ***citace***, kdy je výňatek či drobný celý výkon umělce užit v díle jiných autorů, nebo pro účely kritiky či recenze, nebo při

---

¹⁴⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 820

¹⁴⁷ výjimka z požadavku na určitost právních úkonů, jelikož není dostatečně určitě vymezen předmět právního úkonu

¹⁴⁸ § 101 odst. 1 věta předposlední, zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁴⁹ § 29 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon, tzv. tříkrokový test, musí být splněno spolu s ustanoveními autorského zákona, která dovolují jednotlivá bezesmluvní užití

¹⁵⁰ § 28 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁵¹ § 30 odst. 1, 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁵² § 30 odst. 6 ve spojení s § 25 odst. 1, 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁵³ § 30b zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon ve spojení s § 15 odst. 1 zák. č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

¹⁵⁴ § 31 - § 39 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

vyučování jako ilustrační účel.¹⁵⁵ Zde je povinností zachovat osobnostní práva výkonného umělce, a důrazně zákon požaduje uvedení jména či pseudonymu výkonného umělce, pokud je známo. Dále se jedná o *užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů* nebo v rámci *úředních akcí* pořádaných orgány veřejné správy, v rámci představení a *užití díla školního*.¹⁵⁶ Nesmí to být však za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu. V odůvodněné míře lze umělecký výkon užít pro účely *veřejné bezpečnosti*, pro *soudní nebo správní řízení* či k jinému *úřednímu účelu*.¹⁵⁷ Stejně tak lze postupovat v případě *zpravodajství* týkajícího se aktuálních událostí, a to v rozsahu odpovídajícímu informačnímu účelu.¹⁵⁸ Zvláštním případem je *knihovní licence*.¹⁵⁹ Výkonný umělec nemá právo na odměnu, pokud tyto instituce půjčují díla prezenčně, tedy nedochází k přemístění předmětu ochrany. Naopak, pokud je hmotný nosič se zachyceným uměleckým výkonem půjčen absenčně, je zde povinnost zaplatit odměnu ve výši podle přílohy k autorskému zákonu.¹⁶⁰ Do práv výkonných umělců nezasahuje také ten, kdo zhotoví rozmnoženinu vydaného díla výhradně pro *potřeby zdravotně postižených*, či takovéto rozmnoženiny půjčuje, a to v rozsahu potřebném a účelném pro jejich postižení.¹⁶¹ Pro zrakově postižené je tato výjimka ještě rozšířena o možnost doplnění audiovizuálního díla mluveným slovem, které vyjadřuje obrazovou část zvukově obrazového díla, tedy tzv. titulky pro zrakově postižené.¹⁶² V roce 2006 byla zavedena další, dlouho očekávaná výjimka, a to nepodstatné vedlejší užití díla.¹⁶³ Užití musí být náhodné, např. když při natáčení videoklipu dojde k letmému obrazovému zachycení výkonu artisty, který předvádí svůj výkon nedaleko natáčecího štábu.

---

¹⁵⁵ § 31 odst. 1 písm. a), b), c) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁵⁶ § 35 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁵⁷ § 34 písm. a) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon, úřední licence

¹⁵⁸ § 34 písm. a) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon, zpravodajská licence

¹⁵⁹ § 37 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁶⁰ § 37 odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon spolu s § 37 odst. 3 tamtéž

¹⁶¹ § 38 odst. 1. písm. a), odst. 2 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁶² § 38 odst. 1. písm. b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁶³ § 38c zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon, vložen zák. č. 216/2006 Sb.

6. Možnosti obrany proti zásahům do práv výkonného umělce

Práva výkonných umělců chrání předpisy různé právní síly. Čl. 10 Ústavy ČR¹⁶⁴ zakotvuje aplikační přednost mezinárodních smluv před národní úpravou, pokud byl dán souhlas parlamentu k její ratifikaci a je součástí českého právního řádu. Dále jsou výkonní umělci chráněni unijním právem, které má taktéž, ačkoliv ne ve všech případech, přednost před vnitrostátním právem. Na samotné státní úrovni je dána možnost domáhat se ústavněprávní ochrany, soukromoprávní ochrany, trestní ochrany soudní nebo správní a nakonec i předpisy z oblasti spotřebitelského práva či nekalé soutěže.

Umělecký výkon je chráněn od jeho vytvoření. Zásada neformálnosti stanoví, že není třeba jakékoliv registrace či obdobného úkonu, aby byl výkon chráněný. Pro ochranu většiny práv majetkových je nutné zachytit umělecký výkon na hmotný nosič, jelikož ve své efemérní, pomíjivé podobě není s to být předmětem ochrany.

Právním základem autorského práva a jeho ochrany je čl. 34 Listiny základních práv a svobod¹⁶⁵, podle něhož jsou práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti chráněny zákonem. Tím zákonem je zejména autorský zákon, ale práva výkonných umělců chrání i jiné zákony, jako např. občanský zákoník, zákon na ochranu hospodářské soutěže, celní předpisy, trestní zákoník, a mnoho dalších.

6.1. Soukromoprávní ochrana

Základem soukromoprávní ochrany je žaloba. Ochrana práva autorského a práv s ním souvisejících je upravena především v hlavě první dílu pátém autorského zákona. § 40 upravuje jednotlivé skutkové podstaty neoprávněných zásahů do práva autorského, avšak vzhledem k rozmanitosti možností, které přináší moderní technologie, není tento výčet uzavřený a je nutné jej považovat spíše za generální klauzuli. Vzhledem k tomu, že autorský zákon je zvláštním zákonem, obecnou úpravu najdeme v občanském a někdy i v obchodním zákoníku. Zde je vymezena nad rámec autorského zákona nejen

---

¹⁶⁴ zák. č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Ústava)

¹⁶⁵ zák. č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod České republiky (dále jen Listina)

ochrana osobnostních práv, ale také obecně soukromoprávní odpovědnost. Autorský zákon v § 40 odst. 4 z důvodu právní jistoty stanoví, že vznikem autorskoprávní odpovědnosti není dotčen možný vznik obecné soukromoprávní odpovědnosti za škodu a bezdůvodné obohacení související s porušováním či ohrožováním autorského práva. Tyto žalobní nároky nevyplyvají totiž z autorského zákona a ten tak pouze stanoví vzájemnou nepodmíněnost těchto nároků a jejich možný souběh. Autorský zákon oproti obecné konstrukci deliktu škody a bezdůvodného obohacení stanoví zvláštní pravidla pro určení rozsahu odpovědnosti za tyto delikty.¹⁶⁶

Autorskoprávní delikty je možné dělit podle toho, zda právo porušují či ohrožují a jestli se tak děje v oblasti majetkových práv výkonného umělci, či ve sféře jeho práv osobnostních. Věcně příslušnými pro oblast sporů z autorského práva budou v prvním stupni krajské soudy (§ 9 odst. 1 písm. b) OSŘ¹⁶⁷), pokud nebude ve smlouvě sjednána rozhodčí doložka, či jiné mimosoudní řešení. Pro celou oblast ochrany práv k nemotným statkům je dán princip objektivní odpovědnosti, kdy není třeba zavinění toho, kdo porušuje některé z práv výkonných umělců.

Jako první je v zákoně vymezen **určovací nárok**¹⁶⁸. Tím se výkonný umělec může domáhat nároku na uznání původcovství. Nejedná se o určovací žalobu podle § 80 OSŘ a není tedy nutné dokazovat naléhavý právní zájem. To ovšem nevylučuje, aby výkonný umělec postupoval podle této druhé varianty, jen s tím rozdílem, že věcně příslušný bude v prvním stupni okresní soud. V neposlední řadě může výkonný umělec také využít postup podle ObčZ, který v § 11 a násl. upravuje obecně ochranu osobnosti. Po soudech lze vyžadovat i určovací nárok, kterým se výkonný umělec domáhá rozhodnutí, zda je hmotný nosič, který obsahuje záznam uměleckého výkonu, padělkem či nikoliv. Opět se ale bude jednat spíše o záležitosti, které bude řešit celní úřad ve spolupráci s OSA a INTERGRAMEM, nikoliv přímo s dotčenými výkonnými umělci, jejichž práva jsou ohrožena či poškozena.

---

¹⁶⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 432

¹⁶⁷ zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen OSŘ)

¹⁶⁸ § 40 odst. 1 písm. a) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

Negatorní, neboli *zápůrčí nárok*¹⁶⁹ umožňuje umělci domoci se zákazu rušení práva, pokud rušení trvá nebo hrozí, že s ním bude započato či bude opakováno. V praxi se bude jednat o neoprávněnou výrobu, dovoz či prodej napodobeniny nebo rozmnoženiny díla, neoprávněné sdělování veřejnosti, apod.

Výkonný umělec má také právo na *zákaz poskytování služby*¹⁷⁰, kterou využívají třetí osoby k porušování jeho práv. Jedná se o zvláštní zápůrčí nárok vůči prostředníkům či sprostředkovatelům služeb, pomocí kterých dochází k masivnímu porušování práva autorského. Jsou jimi poskytovatelé peer to peer sítí, provozovatelé kopírovacích služeb či autodopravce závadného zboží. Mediálně známý je případ serveru Napster, jež na svých stránkách umožňoval zdarma stahování a sdílení hudebních děl, na která se vztahují majetková práva autorů a výkonných umělců. Soudní spor začal v USA již v roce 1999 a server byl nucen ukončit svou činnost v roce 2001. Ačkoli byla původní služba na soudní příkaz vypnuta, otevřela cestu spoustě dalších peer-to-peer programů, které už nebylo tak snadné kontrolovat. Značka a logo služby Napster byly odkoupeny a nyní se pokračuje v poskytování hudby on-line, avšak už za peníze.¹⁷¹

Výkonný umělec či kolektivní správce nebo jiná osoba, která je oprávněna hájit zájmy výkonného umělce, má *právo na informace* o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě.¹⁷² Výkonný umělec se může informace domáhat vůči osobě, která některým z výše uvedených způsobů do jeho práv zasáhla či je alespoň ohrozila, o to buď výrobou, držením nebo poskytováním záznamu či rozmnoženiny záznamu jeho výkonu.

---

¹⁶⁹ § 40 odst. 1 písm. b) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁷⁰ § 40 odst. 1 písm. f) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁷¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Napster>

¹⁷² § 40 odst. 1 písm. c) věta první zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

Restituční (odstraňovací) nárok¹⁷³, tedy nárok na obnovu do původního stavu, je další možností, které se výkonný umělec, potažmo kolektivní správce může domáhat. Odstranění následků zásahu do práva se provádí zejména *stažením z užití* neoprávněně zhotovené rozmnoženiny záznamu výkonu, či zařízení, jež je určeno k výrobě nelegálních kopií nebo k pozměňování ochranných prvků na hmotném nosiči, a v případě nutnosti jejich následným *zničením*. Běžně se objevuje tento nárok v rámci práva celního a spotřebitelského, o kterém se zmíním o něco dále.

Právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu¹⁷⁴ se objevuje v rovině morální, kdy postačí pouze omluva, nebo je zadostiučinění vyjádřeno v penězích. Morální zadostiučinění samostatně ukládá soud spíše ve věcech osobnostních práv obecně, podle ObčZ. Většinou se bude jednat o text omluvy otisknutý ve vybraném tisku, ale je možné i jiné nepeněžité zadostiučinění, kdy žalovaný poskytne výkonnému umělci nějakou výhodu, nebo uveřejní rozsudek na náklady žalovaného¹⁷⁵. Je také možné, a autorským zákonem dokonce privilegované, vyřešit spor tzv. dohodou o narovnání¹⁷⁶. Mnohem častěji soud přiznává peněžité zadostiučinění. Výkonný umělec ale musí prokázat, že došlo ke vzniku nemajetkové újmy, kterou musíme odlišovat od škody na věci či ušlého zisku.

Majetková újma se hradí s pomocí institutu **náhrady skutečné škody a ušlého zisku**. Úprava odpovědnosti za škodu je ponechána čistě na ustanoveních ObčZ, prozatím v § 420 a násl., pokud by se jednalo o vztah mezi dvěma podnikateli, je možné postupovat podle ustanovení zákoníku obchodního¹⁷⁷. Namísto skutečně ušlého zisku se výkonný umělec může domáhat ušlého paušalizovaného zisku, tedy takové výše náhrady, která odpovídá obvyklé výši odměny za legální získání licence v době, kdy k porušení práva došlo.¹⁷⁸

---

¹⁷³ § 40 odst. 1 písm. d) zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁷⁴ § 40 odst. 1 písm. e) bod 1. a 2. zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁷⁵ § 40 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon : pokud výkonný umělec s žalobou neuspěje, může se domáhat uveřejnění rozsudku na jeho náklady strana, která spor vyhrála

¹⁷⁶ § 40 odst. 1 písm. e) bod 2 věta za středníkem zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁷⁷ § 373 - § 386 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁸ § 40 odst. 4 věta za středníkem zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

Výkonnému umělci také přísluší ***nárok na vydání bezdůvodného obohacení***. Přichází v úvahu jak vedle poskytnutí zadostiučinění, tak i vedle náhrady škody. Pro určení výše bezdůvodného obohacení se použije ustanovení § 40 odst. 4 věty poslední. Ta říká, že výše bezdůvodného obohacení je rovna dvojnásobku ceny licence v době, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo. V praxi bychom se mohli setkat s bezdůvodným obohacením v případech, kdy producent získal autorská práva k několika písním a v nahrávacím studiu nechal nazpívat výkonného umělce všechny tyto písně a vydal je, ačkoliv za nahrání hudby umělci zaplatil honorář pouze za některou z nich s tím, že zbytek je jen "na zkoušku".

Mimo právní systém lze považovat za poměrně účinný útok, který je ve své podstatě obranou, zveřejnění skutkového děje v tisku, na náklady poškozeného. Lze se tak domoci alespoň v morální rovině satisfakce a často je výsledek levnější a rychlejší, než vedení zdlouhavého soudního sporu. Tlak veřejnosti může dokonce zapříčinit, že se výkonný umělec domůže i tímto způsobem svého práva.

6.2. Trestní ochrana soudní

Nový trestní zákoník¹⁷⁹ v hlavě VI oddíle 4. (§ 268 - § 271) uvádí trestné činy proti průmyslovým právům a proti právu autorskému. § 270 odst. 1 TrZ uvádí, že *„kdo neoprávněně zasáhne nikoliv nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“*. V dalších odstavcích jsou vymezeny zvláště kvalifikované skutkové podstaty, jako např. kdyby došlo ke zneužití v rámci obchodní činnosti či zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody, podle výše škody způsobené nezákonným jednáním.

---

¹⁷⁹ zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen TrZ)

Pod pojem neoprávněný, nikoliv nepatrný zásah do práv výkonného umělce, je podle autora komentáře k TrZ¹⁸⁰ možno pojmut mimo jiné přivlastnění si autorství díla, tedy osobovat si výkon pro sebe, zveřejnění uměleckého výkonu bez souhlasu výkonného umělce, neoprávnění zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny, neoprávněné pozměnění výkonu bez souhlasu umělce, zvláště pokud je takovým jednáním snížena umělecká hodnota výkonu umělce. Pachatel může jedním skutkem porušit práva jedné či více skupin osob chráněných autorským zákonem.¹⁸¹ Aby se jednalo o trestný čin, musí být spáchán úmyslně, nestačí tedy nedbalost. Pokud se osoba dopustí některé z činností uvedených výše v menší než nepatrném rozsahu, může se jednat o přestupek či jiný správní delikt.

K porušování autorského práva a tedy i práv výkonných umělců, jelikož ochrana těchto subjektů se uplatňuje vedle sebe, dochází nejčastěji tzv. pirátským kopírováním nahrávek jak pouze zvukových nahrávek, tak děl audiovizuálních. K porušování práv dochází také při veřejné produkci, kdy ten, kdo hudbu takto veřejně zprostředkovává, nemá povolení příslušného kolektivního správce, který práva výkonných umělců spravuje.

Na vztah mezi výkonným umělcem a kolektivním správcem by se dle mého názoru měl vztahovat § 220 TrZ, ***porušení povinnosti při správě cizího majetku***. Bohužel, § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (418/2011 Sb.) trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku neuvádí. Autor komentáře k TrZ¹⁸² za majetek považuje jak věci hmotné, tak nehmotné. Výslovně uvádí, že pod správu cizího majetku patří i správa jiných práv, jako jsou např. majetková práva autorů, výkonných umělců a dalších nositelů práv souvisejících s právem autorským. Správa práv výkonných umělců tedy spadá pod tuto skutkovou podstatu, otázkou zůstává, jestli je za porušení odpovědná pouze fyzická osoba, která se porušení dopustí, nebo může být žalován kolektivní správce jako celek. Podstatou tohoto trestného činu, který jej odlišuje

---

¹⁸⁰ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, str. 2510 - 2516

¹⁸¹ § 105 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon : souběh ochrany znamená, že mohou být vedle sebe chráněna práva autorů i výkonných umělců, ačkoliv se jedná o jedno dílo

¹⁸² Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, str. 1971

např. od zpronevěry, je fakt, že nemusí dojít k obohacení či získání jiné výhody pro pachatele. Stačí, když vznikla škoda na cizím majetku v souvislosti s jednáním nebo opomenutím toho, kdo majetková práva spravuje. Kolektivní správce má povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek uloženou zákonem.¹⁸³ Jelikož § 220 není, z mně nepochopitelných důvodů, mezi vyjmenovanými ustanoveními zákona 418/2011 Sb., nebude se trestní odpovědnost vztahovat na kolektivního správce jako právnickou osobu, ale pouze na fyzické osoby, které jsou v rámci organizační struktury zodpovědny za správný postup při opatrování a spravování práv výkonných umělců. V našem případě to bude člen statutárního orgánu právnické osoby, jiný její člen nebo pracovník, a to ve vztahu k cizímu majetku, který byl kolektivnímu správci ze zákona či smluvně svěřen. V praxi by byla žaloba na INTERGRAM možná v případě, že by se prokázalo, že některý ze zaměstnanců, při usnadňování si práce, nezjistil řádně nové play listy rádií a odměnu rozděloval podle starých, již neplatných seznamů hraných děl. Tím by došlo ke zkrácení odměn mnoha výkonných umělců, kteří byli ve vykazovaném období hranější než v tom původním, a zároveň by vznikl nárok na vydání bezdůvodného obohacení proti těm umělcům, jejichž hudba byla za nové období hrána méně než v tom předchozím. K naplnění skutkové podstaty trestního činu porušení povinnosti při správě cizího majetku je třeba úmyslné zavinění, ačkoliv úmysl může být nepřímý, tedy, pokud věděl, že svým jednáním porušuje povinnost uloženou mu zákonem či smlouvou. Jinak přichází v úvahu ustanovení § 221 TrZ o porušení při správě cizího majetku z nedbalosti.

6.3. Trestní ochrana správní

Pokud protiprávní jednání není tolik závažné, stále může naplňovat znaky přestupku. Jedná se o veřejnoprávní ochranu, která je systematicky zpracována v zákoně číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen PřesZ) a v dalších zvláštních zákonech. Právnické osoby jsou odpovědné za jiný správní delikt. Dle učebnice autorského práva z roku 2006 se ale v oblasti správně právní ochrany práv

---

¹⁸³ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, str. 1975 m)

duševního vlastnictví delikty právnických osob uplatňují jen výjimečně.¹⁸⁴ Oproti trestněprávní odpovědnosti zde však stačí nedbalost, a to i nevědomá.¹⁸⁵ Tím je do značné míry rozšířen okruh postižitelných jednání. V oblasti duševního vlastnictví projednává přestupek ve správním řízení obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jejímž obvodu byl přestupek (podle autorského zákona) spáchán¹⁸⁶, odvoláním se zabývá úřad krajský. Proti pravomocnému rozhodnutí správního orgánu jde za podmínek stanovených soudním řádem správním¹⁸⁷ podat správní žalobu ke krajskému soudu. V občanském soudním řízení o soukromoprávních nárocích z porušení nebo ohrožení autorského práva a práv souvisejících je soud vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán přestupek a kdo jej spáchal (§ 135 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád).¹⁸⁸

Za zvláštní právní předpis podle § 2 odst. 1 PřesZ je považován i autorský zákon.¹⁸⁹ Část první, hlava šestá autorského zákony se nazývá přímo *správní delikty*. § 105a autorského zákona mimo jiné říká, že „fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že neoprávněně užije umělecký výkon; nebo obchází účinné technické prostředky ochrany práv či vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které jsou k výše popsanému jednání určeny; či odstraňuje nebo mění jakoukoliv elektronickou informaci o správě práv k dílu“.¹⁹⁰ Za takové jednání je možno uložit pokutu do výše, kterou stanoví autorský zákon v § 105a odst. 2, nyní maximálně 150 000 Kč.

Správní delikty právnických osob či fyzických osob podnikajících řeší § 105b autorského zákona. Jedná se o tzv. jiný správní delikt. Skutkové podstaty i pokuty jsou stejné jako u fyzických osob, což je v zvláštní oproti jiným ustanovením, kdy rozdíl mezi fyzickou a právnickou osobou jsou stanoveny vyšší možné uložené pokuty. Bude tedy

---

¹⁸⁴ TELEC, I., TŮMA, P. Přehled práva duševního vlastnictví 2.; 1. vydání. Brno : Doplněk, 2006, str. 82

¹⁸⁵ § 3 zák. č. 200/1990 Sb., PřesZ

¹⁸⁶ § 105c odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

¹⁸⁷ § 4 zák. č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen SŘS)

¹⁸⁸ TELEC, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, str. 847

¹⁸⁹ bod 112 zák. č. 216/2006 Sb., vložena celá hlava VI, jelikož zrušení § 32 odst. 1 písm. a) PřesZ vyvolalo nutnost rozšíření zvláštní úpravy; obecně se na přestupky použije nadále PřesZ

¹⁹⁰ § 105a odst. 1 písm. a, § 43 odst. 1, 2, § 44 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon

na správním orgánu či popřípadě soudu, aby zvážil tuto nesrovnalost a přihlédl vždy k možnostem fyzické osoby oproti finančním možnostem osoby právnické. Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.¹⁹¹

6. 4. Ochrana duševního vlastnictví prostřednictvím spotřebitelského práva

Ochrana práv výkonného umělce je možná také prostřednictvím zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Ačkoliv, jak již název napovídá, chrání především uživatele duševního vlastnictví, jedná se o významný odvozený prostředek ochrany práv výkonného umělce. V rámci ochrany spotřebitele je zakázáno klamavé jednání, za které se mimo jiné považuje nabídka nebo prodej výrobků či zboží porušující některá práva duševního vlastnictví či jeho skladování za účelem prodeje.¹⁹² Výrobkem nebo zbožím porušujícím některá práva duševního vlastnictví se rozumí *padělek*, jímž je výrobek nebo zboží, včetně jeho obalu, a *nedovolená napodobenina*, již je výrobek nebo zboží, které je rozmnoženinou nebo zahrnuje rozmnoženinu vyrobenou bez souhlasu majitele autorských nebo příbuzných práv.¹⁹³ Každá osoba, která prokáže právní zájem na zamezení podnikání zasahujícího do práva duševního vlastnictví, může podat podnět k přijetí příslušných opatření u příslušného orgánu státní správy¹⁹⁴. Je však povinna složit finanční jistotu, která se nevrací, pokud by se prokázalo, že nařčení je nepravdivé.¹⁹⁵ Za porušení ustanovení zákona o ochraně spotřebitele je možno uložit pouze pokutu. K zabránění či zajištění zboží je třeba obrátit se na celní úřad a postupovat podle jiných zákonů.¹⁹⁶

---

¹⁹¹ § 105c odst. zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

¹⁹² TELEČ, I., TŮMA, P. Přehled práva duševního vlastnictví 2.; 1. vydání. Brno : Doplněk, 2006, str. 89

¹⁹³ § 2 odst. 1 písm. n zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

¹⁹⁴ např. celní úřad, Česká obchodní inspekce, obecní živnostenské úřady

¹⁹⁵ § 8a zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele : použije se na úhradu nákladů dozorcího orgánu

¹⁹⁶ např. zák. č. 191/1999 Sb. o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů

6.5. Ochrana zahraničního obchodu

Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zák. č. 191/1999 Sb.), je speciálním zákonem pro oblast zahraničního obchodu s předměty, na které se vztahuje právo duševního vlastnictví a zakomponovává platnou evropskou právní úpravu do našeho právního řádu.¹⁹⁷ Ochrana přiznaná tímto zákonem je širší než v případě zákona o ochraně spotřebitele, ale vztahuje se pouze na zboží, které překračuje státní hranice, nebo spíše hranice evropského jednotného hospodářského prostoru. Zákon sám v úvodním ustanovení § 1 vymezuje rozsah působnosti celních orgánů: *Existuje-li podezření, že zboží porušuje práva k duševnímu vlastnictví, nebo v případě zjištění, že takové zboží práva k duševnímu vlastnictví porušuje, celní úřad je oprávněn k provádění dozoru podle zákona o ochraně spotřebitele. Tento zákon rovněž stanoví podmínky, za kterých je celní úřad oprávněn zadržet zboží, o němž má důvodné podezření, že jsou jím porušena práva k duševnímu vlastnictví, zajistit zničení zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví, vyřadit zboží z obchodování a jiného nakládání se zbožím, bylo-li soudem rozhodnuto, že se jedná o zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví a projednávat správní delikty při porušení tohoto zákona.* Stejně jako zákon na ochranu spotřebitele rozlišuje zboží, které porušuje práva k duševnímu vlastnictví, na padělky a nedovolené napodobeniny, přičemž legální definice obou pojmů je shodná v obou zákonech. Zákon se ale nevztahuje na zboží, které nemá obchodní charakter a je osvobozeno od dovozního cla, tedy nejde o zboží, které překračuje hranice za účelem soukromého užití.¹⁹⁸ V případech, kdy v souvislosti s držením zboží pod celním dohledem vzniknou celnímu úřadu náklady, k jejichž úhradě je držitel práva povinen se zavázat podle nařízení Evropské unie¹⁹⁹, stanoví celní úřad držiteli práva rozhodnutím částku, kterou je držitel práva povinen uhradit.²⁰⁰

---

¹⁹⁷ předpisy Evropské unie v oblasti, kterou obsahuje zákon 191/1999 Sb., jsou i tak bez dalšího přímo aplikovatelné

¹⁹⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Přehled práva duševního vlastnictví 2.; 1. vydání. Brno : Doplněk, 2006, str. 86

¹⁹⁹ Čl. 6 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo (dále jen nařízení Rady (ES) č. 1383/2003)

²⁰⁰ § 4 odst. 1 a 2 zák. č. 191/1999 Sb.

V souvislosti s postupem celních úřadů není zákon 191/1999 Sb. jediným platným předpisem. Z důvodu častého přeshraničního obchodování s výsledky tvůrčí duševní činnosti i sám autorský zákon věnuje několik paragrafů. § 42 autorského zákona zavádí ***právo na informace od celních úřadů***. Výkonný umělec, nebo spíše kolektivní správce²⁰¹, je oprávněn od celních orgánů a orgánů vykonávajících statistickou službu žádat informace o obsahu nebo rozsahu dovozu nebo přijetí zboží, které je rozmnoženinou záznamu výkonu umělce, které je nosičem na který lze takový záznam nahrát, nebo přístrojem určeným k výrobě takovýchto rozmnoženin nebo k obcházení účinných technických prostředků ochrany autorského práva. Tím není vyloučen obecný nárok na informace podle § 40 odst. 1 písm. c autorského zákona či nárok na poskytnutí informací orgány veřejné správy a jinými osobami podle zák. č. 106/1999 Sb., *o svobodném přístupu k informacím*. Novelou autorského zákona č. 216/2006 Sb. bylo vloženo ustanovení § 42a ***o celním zajištění***. Na rozdíl od zák. č. 191/1999 Sb. a nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 se ochrana vztahuje i na zboží Společenství. Celní úřad, který vykonává dohled či kontrolu²⁰², má právo zajistit věc, pokud má podezření, že držitel neoprávněně zasahuje do některého z práv přiznaných autorským zákonem. Po zadržení zboží je celní úřad povinen bezodkladně písemně vyrozumět osoby, kterým přísluší výkon majetkových práv k dílu, tedy v našem případě výkonnému umělci a především kolektivnímu správci. Ti musí nejpozději do 15ti pracovních dnů písemně oznámit celnímu úřadu, zda hodlají uplatnit nárok na ochranu práva autorského u soudu. Pokud dojde k marnému uplynutí lhůty, celní úřad vrací věc osobě, které byla zajištěna. Celní úřad tedy nemá rozhodovací pravomoc ve věcech ochrany práv duševního vlastnictví a majitel práva musí zahájit civilní řízení.

---

²⁰¹ § 42 odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon : zákon výslovně přiznává právo na informace i kolektivnímu správci či jiným osobám ze zákona oprávněným hájit zájmy výkonných umělců

²⁰² celní úřad postupuje podle zák. č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

6.6. Alternativní řešení sporů

Mimo soudní ochranu se výkonný umělec může domáhat svých práv v rámci **rozhodčího řízení**, které je vedle řízení před soudem další ústavně zakotvenou možností, jak se domoci práv.²⁰³ Rozhodčí řízení má svou povahou blíže k soudnímu řízení, než k ostatním alternativním způsobům řešení sporů a rozhodnutí jsou bez dalšího vykonatelná podle ustanovení OSŘ.²⁰⁴ § 106 OSŘ dále stanoví, že soud musí přihlídnout k platné rozhodčí doložce, která není v rozporu s platným právem České republiky. V případě, že žalovaná strana nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé namítne, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci, soud řízení zastaví.

U nás je rozhodčí řízení upraveno zákonem č. 216/1994 Sb. *o rozhodčím řízení*, ve znění pozdějších předpisů (dále jen RozŘ). Spory řeší rozhodce či rozhodčí soudce na základě rozhodčí smlouvy, kterou mohou mezi sebou uzavřít strany v případě, že by mohly o předmětu sporu uzavřít smír²⁰⁵. Rozhodčí smlouva je buď smlouva o rozhodci, která je uzavřena až při vzniku jednotlivého sporu, nebo tzv. rozhodčí doložka, která se uzavírá mezi stranami pro případ, že by v budoucnu mezi nimi nějaký spor vznikl.²⁰⁶ S rozhodčí doložkou se můžeme setkat např. na internetových prodejních portálech, kam majitelé autorských práv umísťují nahrávky hudebních nebo audiovizuálních děl určených ke stažení za úplatu. Smluvní obchodní podmínky pro koupi nahrávky často obsahují právě zmíněnou rozhodčí doložku.

Jako další vhodná alternativa k řešení sporů v rámci práv duševního vlastnictví je **mediace**. Dnes je u nás tato metoda právně zakotvena zákonem č. 202/2012 Sb., *o mediaci a o změně některých zákonů* (dále jen zákon o mediaci). Nestranný mediátor, který musí být zapsán v rejstříku vedeném ministerstvem spravedlnosti, vede, na základě písemné smlouvy o provedení mediace, strany sporu ke smírnému řešení konfliktu. Zahájením mediace není dotčeno právo stran konfliktu domáhat se ochrany

---

²⁰³ čl. 36 odst. 1 Listiny mluví o jiném orgánu, kterým je rozhodce nebo rozhodčí soud

²⁰⁴ § 274 odst. 1 písm. c OSŘ

²⁰⁵ § 99 OSŘ

²⁰⁶ § 2 odst. 3 RozŘ

svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou.²⁰⁷ Mediační řízení končí, mimo jiné, uzavřením mediační dohody.

Mezinárodní institucí zřízenou za účelem smírného řešení sporů v oblasti práv duševního vlastnictví je od roku 1994 *Arbitrážní a mediační centrum WIPO v Ženevě*²⁰⁸. Projednávají se zde především spory s mezinárodním prvkem, kterých v dnešní době výrazně přibývá. Podle dostupných informací je smírně vyřešeno 67% případů v rámci mediace, v rámci rozhodčího řízení se číslo vyřešených sporů pohybuje okolo 40%.²⁰⁹ Proces mediace nebo rozhodčí řízení mohou využít jak fyzické, tak právnické osoby, kterékoliv národnosti nebo sídla společnosti. Oba alternativní spory řešení je možné vést ve kterémkoliv světovém jazyce a to i v několika jazycích zároveň. Strany sporu si také mohou zvolit právní řád kteréhokoliv státu. Spor je možné vést i v jiném státě, než kde je sídlo Arbitrážního a mediačního centra WIPO.²¹⁰

6.7. Změny, které přinese nový občanský zákoník

Úprava zásad v § 1- § 14 nového ObčZ je poněkud odlišná od původní úpravy. To může přinést změnu při výkladu práv duševního vlastnictví. Zůstává zásada ochrany dobrých mravů, zásada smluvní volnosti v rozsahu, který odpovídá původní úpravě a svépomoc. Nový ObčZ výslovně zavádí zásady domáhání se ochrany u orgánu veřejné moci, za kterou považuje především soud a zásadu předvídatelnosti soudních rozhodnutí²¹¹. Zakotvení zásady přednosti přirozeného práva oproti pozitivnímu, jak ji uvádí § 3 nového ObčZ, bude asi poměrně problematické. Možnost brát se, či lépe domáhat se svého osobního štěstí a štěstí osob blízkých, pokud se tak neděje bezdůvodně na úkor práv ostatních osob, může v budoucnu ztížit rozhodování soudů

---

²⁰⁷ § 3 odst. 4 zákona o mediaci

²⁰⁸ webové stránky organizace: <http://www.wipo.int/amc/es/>

²⁰⁹ <http://www.wipo.int/amc/es/center/caseload.html>

²¹⁰ <http://www.wipo.int/amc/es/center/faq/general.html>, otázka: ¿Quiénes pueden utilizar los procedimientos de solución de controversias de la OMPI y cuándo?

²¹¹ § 13 zák. č. 89/2012 Sb., nový ObčZ

a je jen otázkou, jak se k tomuto abstraktnímu pojmu²¹² postaví nová judikatura. Prozatím jsou důsledky zakotvení této zásady záhadou a není možné určit, jaké změny přinese právu duševního vlastnictví. § 9 nového ObčZ upravuje aplikační přednost autorského zákona před ObčZ, který se použije pouze subsidiárně. Základní zásady, na kterých stojí soukromé právo, však budou mít důsledky pro vyklad zákona vždy. Nakonec, § 496 nového ObčZ zavádí členění věcí na hmotné a nehmotné. Spolu s ustanovením § 9 nového ObčZ by nemělo docházet k žádným změnám, jelikož autorský zákon nehmotné statky v oblasti duševního vlastnictví dostatečně vymezuje.²¹³ Co se týče koncepce náhrady škody, nový ObčZ nepřinesl vytouženou změnu v podobě sloučení náhrady hmotné a nehmotné újmy, respektive přiměřeného zadostiučinění. Nemajetková újma se i nadále bude hradit jen v případech zákonem stanovených, ačkoliv nový ObčZ značně rozšířil okruh okolností, za kterých se bude přiznávat. Nově byla ustanovena odpovědnost odborníků za neúplnou, nesprávnou či škodlivou informaci, ale jen v případech, kdy škodu způsobí vědomě. Nový ObčZ se nepřímo dotkne také ochrany práv v oblasti duševního vlastnictví, a to rekodifikací úpravy *nekalé soutěže*²¹⁴. Základem jsou zásady ochrany proti nekalé soutěži, uvedené v § 6 až § 8 ObčZ, které stanoví, že výkon práv musí být čestný, musí být dodržovány dobré mravy a nikdo nesmí těžit z nepoctivého nebo protiprávního úmyslu.

---

²¹² Sami zákonodárci, ani osoby, které se věnují výkladu nového ObčZ nejsou s to vysvětlit obsah pojmu "brát se o vlastní štěstí". Asi nejobsáhlejší článek k danému tématu, jež vyšel v časopise Právní fórum (č. 2/2012 str. 53), kde P. Hajn rozebírá toto slovní spojení, nedošel k žádnému přijatelnému závěru, jak tento pojem vykládat

²¹³ obecná úprava práv vlastníka podle nového ObčZ se nemůže aplikovat subsidiárně nad rozsah vymezený ve zvláštních zákonech

²¹⁴ § 2972 - § 2990 zák. č. 89/2012 Sb., nový ObčZ

7. Koncepce zefektivnění ochrany práv výkonných umělců

V roce 2000 a v letech následujících prošla česká kodifikace autorského práva mnoha změnami. V posledních letech se jednalo především o novely spojené s unifikací státních a unijních předpisů. Zákonná úprava ochrany práv výkonných umělců se mi zdá v podstatě dostačující. Ale právo výkonných umělců souvisí v mnohem větší míře, než je tomu u práva autorů, s činnostmi třetích osob, jako jsou manažeři, zprostředkovatelé, agentury, producenti a další. Lze říci, že vzhledem k dané závislosti výkonného umělce na těchto dalších osobách odlišných od autora i koncového uživatele, je realizace práv výkonného umělce mnohem složitější, než tomu je právě u ochrany autorskoprávní.²¹⁵

Ochrana práv výkonných umělců je komplikovaná, a to hned z několika důvodů. Prvním z nich je nedostatečné právní povědomí samotných umělců. Jen málokterý z nich vůbec tuší, že má na něco přímo ze zákona nárok. Ale neznalost zákona neomlouvá. První velká změna by se tedy měla týkat již samotné výuky na uměleckých školách. Je možné oponovat tím, že výkonným umělcem se může stát každý, kdo má nějaké umělecké nadání. Faktem ale zůstává, že i talent se musí rozvíjet a proto většina umělců některou ze škol zaměřenou na jejich obor navštěvuje či navštěvovala. Zařazením povinného předmětu, který alespoň stručně nastíní umělcům jejich práva a vysvětlí, jak je mohou hájit, by většině umělců usnadnilo život v kapitalistické společnosti, která se primárně žene za ziskem, jakožto jedinou hmatatelnou hodnotou.

Spolu s nedostatečným právním povědomím o vlastních právech jde ruku v ruce problematika podepisování smluv. Řada především mladých umělců je ochotna podepsat cokoli, aniž by si smlouvu přečetla, jen aby měli nějakou práci. Příkladem může být smlouva o provedení uměleckého výkonu v divadle. Při podpisu smlouvy řekne produkční ve zkratce, co bude od umělce vyžadovat a jaký honorář za svůj výkon obdrží. Na stůl před něj položí smlouvu čítající několik desítek stránek a rovnou mu ukáže tu poslední, kterou má podepsat. Když jsem přišla na první zkoušku do divadla a zeptala se svých kolegů, co na smlouvu říkají, nikdo z 15-ti herců a zpěváků smlouvu, kterou měsíc před tím podepsali, ani nečetl. Nikdo z nich si tedy nevšiml, že

---

²¹⁵ TELEČ, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Brno : Doplněk, 1994. Str. 161

zaměstnavatel ve smlouvě nespecifikoval dostatečně předmět a rozsah plnění uměleckého výkonu a že si tím připravil podklad pro možnost rozšíření požadovaného výkonu, aniž by se smlouva musela jakkoliv měnit. Ještě horší je situace v dnes velmi populárních pěveckých a talentových soutěžích. V jedné smlouvě se umělec běžně zaváže hned k několika výhradním licenčním smlouvám najednou.²¹⁶ Doba trvání práv ze smluv uzavíraných se soutěžícími je nepřiměřeně dlouhá a znemožňuje umělci věnovat se podle svého kariéře, pokud s tím druhá smluvní strana nesouhlasí. Bohužel umělci, kteří se rozhodnou jít touto zdánlivě snazší cestou, často neví, o kolik se podpisem smlouvy ochudili. Na druhou stranu, malé procento z nich zkušenost ze soutěží posune v kariéře tak daleko, že i po vypršení doby, na kterou byla smlouva sjednána, se jim tyto ztráty v budoucnu mnohonásobně vrátí.

Nakonec, velkou roli hraje i ekonomická stránka celé věci. Tím, že autorský zákon nestanoví minimální výši odměn za poskytnutí licencí či vůbec za vytvoření uměleckého výkonu, řada osob, se kterými je výkonný umělec nucen spolupracovat, využívá tohoto nedostatku ve svůj prospěch. Ekonomicky silnější pozice nahrávacích společností umožňuje srážet ceny za poskytnutou licenci k užití uměleckého výkonu na minimum a jejich monopol situaci na trhu také nepomáhá. Pro výkonné umělce by mohlo být rozhodující uzákonění minimálních odměn tak, jak je tomu např. v rámci pracovního práva a určování minimální výše mzdy. Reálně by bylo možné určit tabulkové "platy" především pro neznámé studiové umělce. Jejich vyjednávací možnosti jsou totiž, na rozdíl od známých sólových umělců, značně omezeny. Logická analogie s pracovním právem se bohužel do práv výkonných umělců nepromítá. Samotné vytvoření uměleckého výkonu není prací podle zákoníku práce a svou povahou se blíží spíše k živnosti nebo k podnikání. Výkonný umělec bude často vytvářet umělecký výkon v rámci smlouvy o dílo, respektive smlouvy o vytvoření uměleckého výkonu nebo v rámci jiných občanskoprávních smluv. Možnost pro výkonné umělce přináší ustanovení § 49 odst. 6 autorského zákona, který říká, že *„není-li odměna stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor*

---

²¹⁶ nahrávací smlouva, nakladatelská smlouva (pokud je i autorem děl), agenturní smlouva, smlouva o vystoupení a další

(výkonný umělec) právo na přiměřenou dodatečnou odměnu.“ Výkonný umělec by se soudní cestou mohl domáhat dodatečné odměny, pokud převedl práva ke svému uměleckému výkonu na výrobce zvukových záznamů za velmi nízkou odměnu a posléze prokázal, že výrobce obdržel z prodeje záznamu jeho výkonu mnohonásobně vyšší tržbu, než kterou původně předpokládal.

Ani kolektivní správa práv výkonných umělců se neobejde bez spolupráce samotných umělců s kolektivním správcem. INTERGRAM ze zákona vybírá pro výkonné umělce ty platby, které souvisí s právy povinně kolektivně spravovanými²¹⁷ a také platby spojené s rozšířenou kolektivní správou (více v kapitole kolektivní správa práv). Spolupráce interpreta a kolektivního správce tedy není třeba při výběru odměn od uživatelů, ale pokud chce umělec od kolektivního správce získat odměnu, která mu náleží, je nutné přihlášení samotného nositele práva. Jelikož se jedná ze strany výkonných umělců o subjektivní práva soukromoprávní povahy, jsou povinni o svá práva pečovat. Mezi povinnostmi kolektivního správce totiž nespadá povinnost pátrat po výkonných umělcích, kteří se u něj nepřihlásili za účelem vyplácení odměn za užití záznamů jejich výkonů.²¹⁸ Je to odůvodněno principem ekonomie kolektivní správy, kdy dohledávání nepřihlášených nositelů práv by neúměrně finančně zatížilo kolektivní správu na úkor ostatních umělců, kteří o svá práva řádně dbají. V případě rozšířené kolektivní správy je systém stejný, nebo může výkonný umělec vyloučit účinky hromadné kolektivní smlouvy, a to písemně jak vůči kolektivnímu správci, tak vůči uživatelům.

Z vyúčtovacího řádu²¹⁹ je patrné, že nárok na odměnu plyne všem výkonným umělcům, kteří se podíleli na uměleckém výkonu, jež je užit některým ze způsobů, ke kterým kolektivní správce vykonává správu, a tedy vybírá odměnu z jím udělených licencí. Ačkoliv mnoho výkonných umělců o kolektivní správě práv neřekne nic pozitivního, fakt, že se o svá práva na odměnu za užití jejich výkonu nezajímají, pro ně znamená ochuzení se o další příjmy, které by mohli ze své umělecké činnosti mít.

---

²¹⁷ § 96 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

²¹⁸ § 96 odst. 3 zák. č. 121/2000 Sb.

²¹⁹ internetová stránka Intergram, vyúčtovací řád platný pro rok 2013
<http://www.intergram.cz/cs/vyuctovaci-rad/>

I když kolektivní správce strhává z příjmů plynoucích z udělených licencí poměrnou částku na svůj vlastní provoz, stále je správa práv výkoných umělců v této podobě mnohem účinnější, než kdyby si svá práva umělci spravovali sami. Dalo by se dokonce tvrdit, že jiný způsob, jak vyvážit práva uživatelů a výkoných umělců, není možný. Snad jen větší transparentnost při správě práv výkoných umělců by mohla všeobecně podpořit kladnější názor na kolektivní správce.

Právu výkoných umělců se v posledních letech dostává čím dál tím větší pozornosti. Z právního hlediska se zlepšuje jejich postavení. Bohužel, realita opět poněkud zaostává. Svědčí o tom i nedostatek judikatury z oblasti práv výkoných umělců. Kulturně-ekonomická situace nedovoluje většině výkoných umělců domáhat se svých práv soudní cestou. Zprvu není zvykem, aby výkoný umělec, zvláště pokud není mediálně známý, prostřednictvím soudu hájil některá ze svých práv a tak se veškerý boj vede v hospodě u piva. U neznámých umělců je to spojeno i se strachem o budoucí zakázky, pokud by jeho jméno bylo spojeno s nějakou kauzou a tím by byl označen za problematického pro další potencionální spolupráci. Za druhé, nedostatek judikatury a s tím spojená nejistota, jak může soudní spor dopadnout, v kombinaci s nedostatkem finančních prostředků způsobují, že interpret tuto možnost raději předem vzdá.

8. Závěr

V době, kdy není umělec pronásledován kvůli rozporům uměleckého projevu s politickým režimem, je ochrana práv a zájmů interpretů zaměřena na jejich osobnostní a majetková práva, která jim stát přiznává. Dělení práv na tyto dvě velké kategorie vychází z dualistické koncepce českého autorského práva. Práva osobnostní a majetková k uměleckým výkonům vznikají jejich vytvořením, tedy vyjádřením v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě a není třeba nějaké další formální registrace. Některá z práv je výkonný umělec oprávněn hájit sám za sebe, jiná jsou chráněna prostřednictvím kolektivních správců. Kolektivní správa je v některých případech ekonomičtější a účelnější než individuální ochrana práv vykonávaná umělci samotnými. V případě některých majetkových práv je dokonce jediným možným způsobem, jak dosáhnout ekonomických cílů výkonných umělců. Jedná se především o výběr poplatků, např. za přenos televizního vysílání a za přenos rozhlasového vysílání, kdy není reálně možné individuálně získávat informace od uživatelů a kolektivní správa je jedinou šancí, jak poplatky od uživatelů získat a následně vyplatit jako odměnu výkonným umělcům.

Právo výkonných umělců v mnohém vychází z práv autorů. Jako právo příbuzné právu autorskému má přece jen o něco slabší postavení, než je tomu u autorů. V posledních letech jsou zřejmé tendence tyto odlišnosti postupně smazávat a tak se právo výkonných umělců pomalu ale jistě stává rovnocenným partnerem k právu autorů. To je nejlépe vidět na stále se prodlužující době ochrany majetkových práv výkonných umělců, která se v posledních dvaceti letech prodloužila na dvojnásobek. Ještě v tomto roce je možné očekávat další prodloužení ochrany majetkových práv v některých případech z 50 na 70 let.

Cílem mé práce bylo pojednat o právech výkonných umělců a o možnostech, které umělci na jejich obranu mají. Snažila jsem zaměřit přímo na výkonné umělce samotné a podat ucelený, nikoliv však vyčerpávající pohled na práva, která jim přiznává nejen autorský zákon. Z tohoto důvodu se první část mé práce věnuje popsání historického vývoje práv výkonných umělců, aby bylo zřejmé, z jaké situace vychází jejich práva. Dále jsem považovala za nutné vymezit práva interpretů z pohledu

mezinárodního a unijního práva, jelikož oba "právní systémy" mají na vývoj českého práva autorského významný vliv. Nakonec jsem popsala vlastní práva výkonných umělců, a to jak osobnostní, tak majetková. Tato část je poněkud obsáhlejší, jelikož autorský zákon jednotlivá práva sice v § 70 a především v § 71 vyjmenovává, ale vysvětlení jejich obsahu ponechává prostřednictvím odkazovacího ustanovení § 74 na popis práv autorů. Poté jsem se ve zkratce věnovala vztahům výkonných umělců a jiných subjektů, se kterými v rámci své tvůrčí činnosti přichází interpreti nejčastěji do styku. V závěru své práce se již věnuji tématu ochrany práv interpretů a také jsem se pokusila shrnout své poznatky z psaní práce a zamyslet se, jaké změny by mohly přispět ke zlepšení jejich situace. Doufám, že znalosti, které jsem získala při psaní diplomové práce, v budoucnu pomohou nejen mým přátelům, ale výkonným umělcům obecně.

Použitá literatura

1.1. České právní předpisy

- Ústavní zákon č. **1/1993 Sb.**, Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. **2/1993 Sb.**, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. **162/1998 Sb.**, kterým se mění Listina základních práv a svobod
- Zákon č. **121/2000 Sb.**, o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **81/2005 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Zákon č. **61/2006 Sb.**, kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **186/2006 Sb.**, o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění
- Zákon č. **216/2006 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. **168/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **41/2009 Sb.**, o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku
- Zákon č. **227/2009 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech

- Zákon č. **153/2010 Sb.**, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. **424/2010 Sb.**, kterým se mění zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., a další související zákony
- Zákon č. **375/2010 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, zákona o specifických zdravotních službách a zákona o zdravotnické záchranné službě
- Zákon č. **420/2011 Sb.**, o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. **18/2012 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě České republiky
- Zákon č. **496/2012 Sb.**, o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizi)
- Poslanecký návrh novely autorského zákona č. **756/0**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů (vráceno Senátem; navržen na pořad 53. schůze od 7. 5. 2013)
- Vládní návrh č. **930/0**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva (2. čtení)
- Vládní návrh novely autorského zákona č. **1002/0** kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů (1. čtení; navržen na pořad 53. schůze od 7. 5. 2013)
- Zákon č. **218/1926 Sb.** z a n. o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon **115/1953 Sb.** o právu autorském (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **35/1965 Sb.** o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), v původním znění ze dne 25. března 1965

- Zákon č. **35/1965 Sb.** o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **89/1990 Sb.**, kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)
- Zákon č. **247/1990 Sb.**, úplné znění zákona ze dne 25. března 1965 č. 35 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem ze dne 28. března 1990 č. 89 Sb.
- Zákon č. **99/1963 Sb.**, Občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **40/1964 Sb.**, Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **200/1990 Sb.**, o přestupcích ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **483/1991 Sb.**, o České televizi, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **484/1991 Sb.**, o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **513/1991 Sb.**, Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **634/1992 Sb.**, o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **216/1994 Sb.**, o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **237/1995 Sb.**, o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů
- Zákon č. **151/1997 Sb.**, o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **106/1999 Sb.**, o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **191/1999 Sb.**, o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **231/2001 Sb.**, o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **150/2002 Sb.**, Soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **435/2004 Sb.**, o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **40/2009 Sb.**, Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **202/2012 Sb.**, o mediaci a o změně některých zákonů

- Zákon č. **17/2012 Sb.**, o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. **89/2012 Sb.**, Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

1.2. Evropské předpisy

- Směrnice Rady **92/100/EHS** o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským
- Směrnice Rady **93/83/EHS** o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2001/29/ES** o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti
- směrnice Evropského parlamentu a Rady **2004/48/ES** o dodržování práv duševního vlastnictví
- Doporučení Komise **2005/737/ES** o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/115/ES** o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2006/116/ES** o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- směrnice Parlamentu a Rady **2011/77/EU**, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo

1.3. Mezinárodní smlouvy

- **Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (RÚB)** ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (vyhl. č. 19/1985 Sb.)
- **Všeobecná úmluva o autorském právu (VÚAP)** revidovaná v Paříži dne 24. července 1971 (vyhláška č. 134/1980 Sb.)
- **Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací (Římská úmluva)** ze dne 26. října 1961 (vyhl. č. 192/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.)
- **Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)**, která je jednou z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), podepsané v Marrákeši dne 15. dubna 1994 (sdělení č. 191/1995 Sb.)
- **Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO)**, podepsaná ve Stockholmu dne 14. července 1967 (vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 69/1967 Sb., v revidovaném znění vyhlášky č. 80/1985 Sb.)
- **Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT)**, podepsaná v Ženevě dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.)
- **Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (WPPT)**, podepsaná v Ženevě dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 48/2002 Sb. m. s.)
- **Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů (Ženevská úmluva)** ze dne 29. října 1971 (vyhl. 32/1985 Sb.)
- **Smlouva WIPO o audiovizuálních výkonech výkonných umělců (Pekingská smlouva)** ze dne 24. června 2012

1.4. Ostatní předpisy

- Důvodová zpráva k zákonu č. **81/2005 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Důvodová zpráva k zákonu č. **168/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zápis z jednání k přípravě novely autorského zákona, konané ve dnech 31. 1. 2012 - 22. 5. 2012 pod záštitou Ministerstva kultury České republiky
- Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících ze dne 4. 8. 2009

1.5. Odborná literatura

- HAMULÁK, O. (ed.) Právo v umění a umění v právu. Praha: Leges, 2011, 448 s.
- Chaloupková, H., Holý, P. Autorský zákon. Komentář. 4. vydání. Praha : C.H.Beck, 2007, 489 s.
- JAKL L. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha : Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2011, 261 s.
- JAKL L. (ed.) Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha : Metropolitan University Prague Press, 2012, 163 s.
- Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde Praha a.s., 1999, 252 s.
- Popelková, V. Ochrana práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů (Intergram). 1. vydání. Praha : Grada Publishing spol. s r.o., 1998, 144 s.
- Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2010, 2011 s

- Šebelová, M., Autorské právo, zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno : Computer press, a.s., 2006, 196 s.
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, 1085 s.
- TELEEC, I.; TŮMA P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 989 s.
- TELEEC, I. Právo výkonných umělců v provozovatelské praxi. 1. vydání. Brno : Doplněk, 1994. 343 s.
- TELEEC, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita v Brně - právnická fakulta, 1993. 182 s.
- TELEEC, I., TŮMA, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Česká právní ochrana 2.; 1. vydání. Brno : Doplněk, 2006, 114 s.
- TELEEC, I., TŮMA, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva 1; 2. upravené vydání. Brno : Doplněk, 2007, 199 s.
- Tůma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 185 s.

1.6. Internetové zdroje

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gramofon>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Napster>
- <http://www.wipo.int>
- <http://www.intergram.cz>
- <http://www.scapr.org/>
- http://www.aepo-artis.org/pages/11_1.html
- <http://www.mkcr.cz/>
- <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=183>
- <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Seznam zkratk

- **autorský zákon** - Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **Bernská úmluva** - Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (RÚB) ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (vyhl. č. 19/1985 Sb.)
- **DAMU** - Divadelní fakulta Akademie múzických umění
- **EU** - Evropská unie
- **INTERGRAM** - nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, o.s.
- **nový ObčZ** - Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník
- **ObčZ** - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- **OSA** - Ochraný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s.
- **Pekingská smlouva** - Smlouva WIPO o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi ze dne 24. června 2012
- **RÚB** - Bernská úmluva
- **Římská úmluva** - Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 (vyhl. č. 192/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.)
- **TRIPS** - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), podepsané v Marrákeši dne 15. dubna 1994 (sdělení č. 191/1995 Sb.)
- **WIPO** - World Intellectual Property Organization (Světová organizace duševního vlastnictví)
- **VÚAP** - Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. července 1971 (vyhláška č. 134/1980 Sb.)

- **WCT** - WIPO Copyright Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, podepsaná v Ženevě dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s))
- **WPPT** - WIPO Performances and Phonograms Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech, podepsaná v Ženevě dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 48/2002 Sb. m. s.))
- **Ženevská úmluva** - Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971 (vyhl. 32/1985 Sb.)

Shrnutí

Cílem diplomové práce bylo podat ucelený pohled na práva, která výkonným umělcům přiznává zákon, a zároveň se blíže zaměřit na možnosti obrany a ochrany těchto práv. Tento záměr se odráží v konceptu práce, kdy první kapitoly popisují práva, která výkonný umělec má a druhá část práce se již zaměřuje na ochranu těchto práv ať již umělcem samotným, nebo kolektivním správcem.

Úvodní kapitola je věnována vysvětlení základních pojmů. Jako první bylo třeba objasnit, kdo je výkonný umělec a to jak z pohledu laického, tak i podle definice autorského zákona. Dále obecně vymezují předmět práv výkonných umělců - umělecký výkon. Nakonec je v kapitole zahrnut i společný zástupce výkonných umělců, který často zastupuje umělecké těleso navenek.

O něco obsáhlejší je kapitola druhá. Ta pojednává o historickém vývoji práva autorského. Jelikož je české právo autorské velmi ovlivněno právem mezinárodním a právem evropským, další dvě velké podkapitoly se věnují právě těmto dvou obsáhlým právním systémům a především smlouvám a nařízením, které přímo ovlivnily práva výkonných umělců na našem území.

Významná pro celou práci je kapitola třetí, která zahrnuje osobnostní a majetková práva výkonných umělců. Toto dělení vzniklo na základě dualistické koncepce českého autorského práva, ačkoliv přetrvávají monistické prvky v podobě nemožnost převést majetková práva tak, jak to známe u převodu vlastnictví k běžně obchodovatelné věci, podle Občanského zákoníku. V souvislosti s touto kapitolou je důležité připomenout změny v době ochrany majetkových práv výkonných umělců. Ta dnes prochází dalším prodloužením a to na 70 let (ačkoliv ne ve všech případech). Do termínu odevzdání práce bohužel zcela jistě nedojde ke schválení novely zákona, jež příslušná ustanovení autorského zákona mění, ale s největší pravděpodobností lze tento posun očekávat.

Čtvrtá a pátá kapitola se zabývá subjekty, které jsou pro výkonné umělce a jejich práva významnými. Jedná se o autora, z jehož práv práva výkonného umělce do značné míry vycházejí. Dále se jedná o subjekty, které jsou stejně jako výkonný umělec,

zařazeny mezi práva příbuzná právu autorskému, tedy výrobce zvukového záznamu, zvukově obrazového záznamu a televizního a rozhlasového vysílatele. Jako poslední je v kapitole čtvrté zařazen zaměstnavatel. Kapitola pátá je věnována kolektivní správě a tematicky zařazené licenční smlouvě.

Kapitola šestá postupně vymezuje jednotlivé možnosti ochrany práv výkonných umělců. Ve zkratce se jedná o ochranu soukromoprávní, ochranu v rámci správního a trestního práva, ochranu prostřednictvím práva spotřebitelského, práva z oblasti zahraničního obchodu a nakonec alternativní řešení sporů, především mediací. V této kapitole je také zařazena krátká poznámka o změnách, které do této oblasti přinese nový Občanský zákoník.

Poslední, sedmá kapitola, je věnována jakémusi shrnutí poznatků o ochraně práv a zájmů výkonných umělců, které vyústilo v pojednání o možnostech změn, které by mohly přinést pozitivní dopad na celou situaci v oblasti práv výkonných umělců a jejich obraně. Jedná se o teoretickou úvahu v závěru práce, která vychází ryze ze zákonné úpravy platné v České republice.

Abstract

The aim of this work was to provide complete overview of rights that the law confers on performers and to focus in more detail on the possibility of protection and defence of these rights. This goal is reflected in the whole concept of the work - the first chapters describe the performer's rights and the second part focuses on the protection of these rights whether by the performer him or herself or by the collective administrator.

The opening chapter deals with explanation of the basic terms. First, it was necessary to clarify, who is a performer from the lay point of view but also under the Copyright Act definition. Then I define the subject of the performer's rights in general – the performance. Finally, the chapter covers also the joint representative of performers who often represents an artistic body externally.

The second chapter is slightly more extensive. It deals with the historical development of copyright. Because the Czech copyright is significantly influenced by international and European law, the following two big sub-chapters focus on these two huge legal systems and mainly on agreements and regulations that have directly affected the performers' rights in our country.

Very important for the whole work is the third chapter which contains moral and economic rights of performers. This classification originates in the dualistic concept of Czech copyright law, despite the fact that there still remains a monistic feature contained in the impossibility to assign the economic rights in a way we know from transfer of common tradable thing under the Civil Code. In relation to this chapter it is important to mention the changes in the duration of the protection of performers' economic rights. Currently the duration is being further lengthened to 70 years (although not in all cases). Unfortunately the amendment which changes the relevant provisions of the Copyright Act will almost certainly not be passed before submission of this work but such development it is very likely for the future.

The fourth and fifth chapter deal with persons significant for the performers and their rights. This is foremost the author on whose rights are the performer's rights substantially based. Further it deals with subjects which just like the performers are

protected by rights related to copyright such as phonogram producer or audiovisual record producer and television or radio broadcaster. The employer is dealt with as the last one in the fourth chapter. The fifth chapter is dedicated to collective administration and license agreement.

The sixth chapter defines the individual possibilities of protection of performer's rights. Shortly it is a private law protection, protection by administrative and criminal law, protection by consumer law, law from the area of international trade and finally alternative dispute settlement, especially mediation. This chapter also contains a note about changes that the new Civil Code will bring.

The last, seventh chapter summarizes the knowledge about the protection of performer's rights and interests which has resulted into an essay on possible changes that may have positive impact on the whole situation in the area of performer's rights and their defence. It is a theoretical reflection at the end of the work that is based solely on the legislation effective in the Czech Republic.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

- Protection of Rights and Interests of Performing Artists

Klíčová slova

- Autorské právo
- Výkonný umělec
- Práva příbuzná právu autorskému

Key words

- Copyright, Law of Author
- Performing Artist
- The rights related to Copyright, The neighbouring rights